CHUNILAL GANDHI VIDYABHAVAN
SURAT.

Manuscripts Library

S.D.P.B.
Coll. No. 776

Title Saptaśati

CHUNILAL GANDHI VIDYABHAVAN, SURAT

Shastri Dinmanishankar Pustak-Bhandara

No.: 776 Subject: Kāvya.

Title: Saptaśati

Author: Govardhana Scribe: —

Date of the work: — Date of the Ms.: —

Place of the work: — Place of the Ms.: —

Size: 9.5" by 4.2" Extent: 30 foll. no. 1 missing

Language: Sanskrit. Script: Devanāgarī

Remarks: ~~Begins~~ abruptly

केलिनिलयंसखिमिवनयतिनवोढांस्वयन्नमांभजते॥इत्थंगृहिणीमर्येस्तुवृतिप्रतिवेशिना
हसितम्।२०२।कालक्रमकमनीयेक्रोडेयंकेतकीतिकात्रंसो॥हृद्विर्यथायथास्यास्त
थातथाकराटकोत्कर्षः।२०३।कृतस्वापमदीयश्वासध्वनिदत्तकर्णकिंतीव्रैः॥विध्य
सिमानिश्वासैःस्मरःशरैःशब्दवेधीव।२०४।कृसनिर्मोकद्रुकूलःकालंकरण
यफणिमणिश्रेणी॥कालीयभुजङ्गगमनाद्यमुनेविश्वस्यगम्यासि।२०५।किंचिन्न
बालयोकंनसप्रसादानिवेशितादृष्टिः॥मयिपदपतितेकेवलमकारिशुकपञ्ज
रोविमुखः।२०६।कृतहसितहस्तनीलंमन्मथतरलैर्विलोकितांयुवभिः॥क्षिप्तःक्षि
प्तानिपतन्नङ्गेपुनर्नर्त्तयतिभृङ्गस्ताम्।२०७।कमलमुखिसर्वतोमुखनिवारणं
विदधदेवभूषयति॥राधोरुद्वस्वरसास्तरङ्गिणीस्तरलनयनाश्च।२०८।किन

गो॰ स॰ वशपञ्चितासा भवतामन्दाक्षमन्दसञ्चारा ॥ चक्रुर्दायैरपि सम्प्रतिपाशाकसारी वनायाति ।२०९
कः श्लाघनीयजन्मा मायनिशीथेपियस्यसौभाग्यम् ॥ प्रालेयानलदीर्घः कथयतिकाञ्ची
निनादोयम् ।२१०। किम् । शाक्यन्तप्रेम्णः फणिनः कथयापिया बिभेतिस्म ॥ सापीशाभु
जभुजङ्गमफणोपधानाद्यनिद्राति ।२११। कृत्रिमकनकेनेव प्रेम्णामुषितस्यवारवनि
ताभिः ॥ लघुरिहवित्तविनाशाक्रोशोजनहास्यतामहती ।२१२। किंपर्वेदिवसमार्जितद
न्तोष्ठिनिजंवपुर्नमण्डयसि ॥ नत्वांत्यक्ष्यतिपर्वस्वपिमधुरामिक्षुयष्टिमिव ।२१३। क
ष्टंसाहसाकारिणितवनयनार्द्रे नसोढ्वनिस्पृष्टः ॥ उपवीतादपिविदितोनद्विजदेहस्त
पस्वीतु ।२१४। क्रोरोपितन्यमानेमिलितेयंमांप्रमोदयत्येव ॥ घर्मैर्नभ्रेपिनभः सुरापगा
वारिद्दष्टिरिव ।२१५। कूपप्रभवानांपरमुचितमपांपदबन्धनंमन्ये ॥ याः शक्यन्ते

लब्धुंनृपार्थिविनापिविगुणेन ।२१६। करुरुहशिखानि[खा]पीतभ्रान्त्वाविश्रान्तरजनिदुः
खाय ॥ रविरिवयच्छोच्छिरिवन्तः कृशोपिलोकस्यहरसिदृशम् ।२१७। किंकरवाणिदिवा
निशमपिलग्नासहजशीतलप्रकृतिः ॥ हन्तसुखयामिनप्रियमात्मानमिवात्मनश्छाया ।२१८
किंत्रोःशिरसोगरिमामरणम्पीयूषकुण्डपातेन दयितावहनेवक्षसियदिभारस्तदिदम
चित्रस्यम् ।२१९। किंचित्कर्कशाताम्रमनुरसम्प्रदास्यन्निसर्गमधुरंमे ॥ इक्षोखितेसुन्द
रि मानस्यग्रन्थिसाम्यः ।२२०। केनगिरिशास्यदत्ताबुद्धिर्भुजटावनेपर्ययितुम् ॥ येन
रतिरभसकान्ताकरचिकुराकर्षणंमुषितम् ।२२१। करचरणकाचिहारप्रहारमवि
चि[illegible]न्त्यबलगृहीतकचः ॥ प्रणयीचुम्बतिदयितावदनंस्फुरदधरमरुणाक्ष
म् ।२२२। कुरुताञ्चापलमधुनाकलयनुसुरसासियाद्दशीतदपि ॥ सुन्दरिहरीतकी

गो॰ स॰ मनुपरिपीतावारिधारेव।२२३।कज्जलतिलककलङ्कितमुखचन्द्रेगलितसलिलकण
केशि॥नवविरहदहनतूलोजीवयितव्यस्त्वयाकतमः।२२४।कृच्छ्रादनुवृत्तयोपिहिपरोप
कारान्त्यजन्तिनमहान्तः॥तृणमात्रजीवनाथपिकरिणोदानोदकार्द्रकराः।२२५।किंहृ
सथकिम्प्रधावथकिञ्जनमाहूबालकाविफलम्॥तदयन्दर्शयतितथारिष्टःकरणेवमु
नाजगृहे।२२६।कातरताकेकरितस्मरलज्जारोषमसृणमधुराक्षी॥मोकुन्दमो
कुमथबावेलतेसावर्द्धलब्धरतिः।२२७।केतकगर्भेगन्धादरेणदूरादमीहृतमुपेताः
॥मदनस्पन्दनवाजिनइवमधुपाधूलिमावहते।२२८।कोवक्तिमाङ्गुणःकेकावा
कान्तिःशान्तिकिरणलेखानाम्॥अन्तःप्रविश्ययासामाक्रान्तम्यस्तुविशेषेण।२२९
कृतविविधमथनयत्नःपराभवायप्रभुस्सुरासुरयोः॥इच्छतिसौभाग्यमन्दास्त्वयवरेण
श्रियंविष्णुः।२३०। — — —

२९

२

कान्तःपदेनहतदूतिसरलामपराधकिम्प्रसादयथा।सोप्येवमेवसुलभःपदप्रहारःप्र
सादःकिम्।कर्णगतेयममोघादृष्टिस्तवशक्तिरिन्द्रदत्ताच॥सानासादितविजयाक्व
चिदपिनापीर्थपतितायां।२३३।क्लेशयसिकिंचदूतीर्यदशाक्यंसुमुखितवकटाक्षेण॥
कामेपितत्रसायंकमकीर्त्तिशंकीनसन्धत्ते।२३४।कोवेदमूल्यमक्षद्यूतेप्रभुणपणीकृ
तस्यविधोः॥प्रतिविजयेयस्तिपणमधरंधरनंदिनीविदधे।२३५।कुपितांचरणप्रहरण
भयेनमुञ्चामिनखलुचण्डित्वाम्॥अलिरनिलचपलकिसलयताडनसहनोलतां
भजते।२३६।कोपाकृष्टभ्रूस्मरचापासनेसंहृष्टणप्रियेपततः॥छिन्नज्यामधुपानिव
कज्जलमलिनाश्रुजलबिन्दून्।२३७।कामेनापिनभेत्तुंकिमुहृदयमपारिबालवनि
तानाम्॥मृदुविशिखप्रहारोच्छूनमिवाभातियद्वक्षः।२३८।किम्परजीवेदीव्यसि
विस्मयमधुराक्षिगच्छसुदूरम्॥अहिमधिवलरसुरगग्राहीखेलयत्ननिर्विघ्नः।२३९

सगौस·

कस्वचरणेनप्रहरतियथायथाङ्केषुकोपतरसाक्षी॥रोषयतिपरुषवचनैस्तथातथाप्रेयसी
रसिकः।२४०।कस्तान्निन्दतिलुम्पतिकःस्मरफलकस्यवर्णकंमुग्धः॥कोभवतिरत्नक
एटकमन्तेकस्यारुचिरुदेति।२४१।कोपवतिपाणिलीलाचञ्चलचूताङ्कुरेस्त्वयि
वमति॥करकम्पितकरवालेस्मरइवसान्द्रक्षितासुतनुः।२४२।कोलीन्यादलमेता
म्भजामिनकुलंस्मरःप्रमाणयति।तद्भावनयाभजतोममगोत्रस्खलनमनिवार्यम
।२४३।कुतइहकुरङ्गशावककेदारेकलममञ्जरीन्त्यजसि॥तृणबाणस्तृणधन्वा
तृणघटितःकपटपुरुषोयम्॥२४४॥४३॥इतिककारव्रज्या॥खलसख्यम्प्राङ्म
धुरंवयोन्तरालेनिदाघदिनमन्ते॥एकादिमध्यपरिणतिरमणीयासाधुजनमैत्री।
२४५।इतिखव्रज्या॥गुणमधिगतमपिधनवाननचिरान्नाशयतिरक्षतिदरिद्रः।
मज्जयतिरज्जुमम्भसिपूर्णःकुम्भःसखिनतुच्छः।२४६।गुरुरपिलघूपनी

तोननिमज्जतिनियतमाश्रयेमहतः॥वानरकरोपनीतःशैलोमकरालयस्येव।२४७।गौरीपतेर्ग
रीयोगरलङ्कण्ठागलेजीर्णम्॥जीर्यतिकस्तेमहतोदुर्वादोनाल्पमपिविशति।४८।गृहपति
पुरतोजारङ्कपटकथाकथितमन्मथावस्थम्॥प्रीणयतिचपीडयतिचबालानिश्वस्य
निश्वस्य।४९।गतिगञ्जितवरयुवतिःकरीकपोलोकरोतुमदमलिनो॥सुखबन्धमा
त्रसिन्धुरलम्बोदरकिंमदंवहसि॥२५०॥गेहिन्याश्रृणवन्तीगोत्रस्खलनापराध
जंमानम्।स्निग्धाप्रियेसगर्वासखीषुबालादृशंदिशति।२५१।ग्रीष्ममयेसमये
स्मिन्विनिर्मितकज्जयकेलिवनमूले॥अजमालवालवलयच्छलेनकुण्डलितमि
वशेत्यम्।२५२।गुणबद्धचरणइतिमालीलाविहगंविमुञ्चसखिमुग्धे॥अ
स्मिन्नलयिनशाखेक्षणेनगुणयन्त्रणंत्रुटति।२५३।गुरुगर्जसान्द्रविद्यु

ञ्जयमुदितकर्णंचस्नुषांपुरतः॥बालाचुम्बतिजारंकन्यादधिकोद्दिमदनेषु॥२५४॥गृहिणी
गुणेषुगणिताविनयःसेवाविधेयतेतिगुणः॥मानःप्रभुतावाम्यंविभूषणंवामनय
नानाम्॥२५५॥गुणमान्तरमगुणंवालक्ष्मीर्गङ्गाचवेदहरिहरयोः॥एकापदेपिरमते
नवसतिनिहितामिरस्यपरा॥२५६॥गत ---------------
--------------- ॥२५७॥गोत्रस्खलितप्रश्नेप्युत्तरम
तिशीतशीतलंदत्वा॥निम्बस्यमेघरूपेस्ववपुषिनिहितेतथाचक्षुः॥२५८॥गन्धया
हिणीशालोन्मीलन्निर्यासनिहितनिखिलांगी॥उपभुक्तमुक्तभूरुहशतेषु
नाभ्रमरिनभ्रमसि॥२५९॥गुरुषुमिलितेषुप्रणमसिलघुषून्नतासमेषुस
मा॥उचितज्ञासितुलेकिंतुलयसिगुञ्जाफलैःकनकम्॥२६०॥गेहिन्याहि

यमाणंनिरुध्यमाननवोढयापुरतः॥ममनोकाद्वितयार्पितगुणइवहृदयंद्विधाभ
वति॥२६१॥गुणआकर्षणयोग्योधनुषइवैकोपिलक्षलाभाय॥लूनातन्तुभिरि
वकिंगुणैर्विमर्दासहैर्बहुभिः॥२६२॥गायतिगीतेशंसतिवंशोवादयतिसविपंची
षु॥पाठयतिपञ्जरशुकींस्ववसंवादाद्दरम्बाला॥२६३॥गुणविध्दतासरवि
तिश्वसितथैवदेहेनकिन्तुहृदयन्ते॥हतमस्तुनामीलायाःसमीरणेनैवसोर
भ्यम्॥२६४॥गणयतिनमधुव्ययमयमविरतमापिबतुमधुकरःकुमुदम्॥
सौभाग्यभाग्येनवान्यरमस्त्यतिद्युमणयेचन्द्रः॥२६५॥गुरुसदनेनेदीय

गो॰स॰ सिचरणगते मयि च मूकयापि तया॥ नूपुरमपास्य पदयोः किं न प्रियमीरितम्प्रिया

या।२६६। ग्रन्थिलतया किमिक्षोः किमपभ्रंशेन भवति गीतस्य॥ किमनार्जवेन

ङ्घ शशिनः किन्दारिद्र्येण दयितस्य।२६७। गेहिन्याश्चिकुरग्रहसमयससीत्कारदं

लितदृशापि॥ बालाकपोलपुलकं विलोक्य निहतोस्मि विरसि पदां गुरुपद

जागरारुण घूर्णतारं कथंचिदपि वलते॥ नयनमिदं स्फुटनखपदनिवेश

कृतकोपकुटिलभ्रु।२६९।।२४॥ इति गव्रज्या। घटितजघननिपीडितपीनोरुन्य

स्तनिखिलकुचभारम्॥ आलिङ्गन्त्यपि बाला वदत्यसौ मुञ्च मुञ्चेति।२७०

घटितप्रजाशकपाटं निशि निशि सुखिनो हि शेरते पद्म्याः॥ उज्जागरेण केरव

५

कति शाक्या रक्षितुं लक्ष्मीः।२७१। घूर्णन्ति विप्रलब्धाः स्नेहापायात्प्रदीपकलिकाश्च॥ प्रातः प्रस्थि

तपान्थस्त्रीहृदयं स्फुटति कमलञ्च।२७२।२। इति घकारव्रज्या। चपलस्य पलितलाञ्छितचि

कुरन्दैतस्य मौलिमालोक्य॥ खेदोच्चितेपि समये सानन्दमेवाददे गृहिणी।२७३। चण्डिप्रसारिते

न स्पृष्टशान्भुजेनापि कोपनाम्भवतीम्॥ तृष्यामि पङ्क्तिलामिव पिबन्न दीनलिननालेन।२७४।

चपलभुजङ्गीमुक्तोज्झितशीतलशन्ध्यवहनिशि भ्रान्तम्॥ अपराशां परयितुं प्रत्यूषसमयतेग

च्छ।२७५॥ चिरपथिकद्राघिम्णा मिलद्दलकताचौवल्लावलिग्रथिता॥ करतोयेयं मन्ये गाश्यादृ

ष्टिरिदानीं सदानीरा।२७६। चण्डिदरचपलचेलव्यक्तोरुविलोकनेकरसिकेन॥ धूलि

भयादपि नमया चरणहतो कुंचितं चक्षुः।२७७। चलकुण्डलवलदलकस्खलदुरसि

जवसनसज्जद्रूरुयुगम्॥ जघनभरक्लमकूणितनयनमिदं हरति गतमस्याः॥२७८।

गो॰ स॰ चरणौः परागसेकतमफलमिदं लिखसि मधुप केतक्याः ॥ इह वहति कान्तिसारे नान्तः
सलिलापि मधुसिन्धुः ॥२७९॥ चिरकालपथिकशङ्कातरङ्गितोक्षैः किमीक्षसे मुग्ध ॥
त्वन्निस्त्रिंशाश्लेषव्रणकिणराजीयमेतस्याः ॥२८०॥ चपलां यथा मदान्धश्छायामयमात्म
नः करी हन्ति ॥ आस्फालयति करं स्वं प्रतिगजस्तथा पुरुरुद्धः ॥२८१॥ चुम्बनलोलुप
मदधरं हतकाश्मीरं स्मरन्न तृप्यामि । हृदयद्विरदालानस्तम्भन्तस्यास्त दूरुयुगम्
६ ॥२८२॥ चिकुरविसारणतिर्यङ्नतकण्ठी विमुखवृत्तिरपि बाला ॥ त्वामियमङ्गुलिकल्पि
तकेशा कान्ता विलोकयति ॥२८३॥ चुम्बनहृताजनाईस्फुटजागररागमीक्षणं
क्षिपसि । किमुषसि वियोगकातरमस्तमेषुरिवार्द्रनाराचम् ॥२८४॥ छायाग्राही
चन्द्रः कूटत्वं सततमम्बुजं व्रजति ॥ हि स्त्रोनयं सभायां स्तौति तवैवाननं लोकः ॥२८५

छायामात्रं पश्यन्नन्धो मुखोऽप्युकृतेन धैर्येण ॥ नुदति मम हृदयमिषुणा राधा चक्रं किराती
व ॥२८६॥ इति छव्रज्या ॥ जलबिन्दवः कतिपये नयनाद्गमना यमेत वस्खवजिताः । कान्ते मम गत
व्याभूषेरे तैरेव पिच्छिलिताम् ॥२८७॥ जृम्भोत्तम्भितदोर्युगयन्त्रिततांटकपाटितकपोलम् ॥ त
स्याः स्मरामि जलकणलुलिताञ्जनमलसदृष्टि मुखम् ॥२८८॥ जागरयित्वा पुरुषं परं वनेस
र्वतो मुखं हरसि ॥ अयि शारदनुरूपं तव शीलमिदं जातिशालिन्याः ॥२८९॥ जीवामि लंघित
वधि दिने तिलज्जा न रोनगे हिन्या ॥ सखि संहृतोपि बाष्पै रसं वरैर्न जितो मानः ॥२९०॥ जाल्मो गुरुः
गुधरो वामेन रचरणमेरठ पदेशः ॥ ख्यातिर्गुणधवलइति भ्रमसि सुरवंवृषभ रथ्यासु ॥२९१॥
ज्वरवातोपधिवाधल्लिप्तसुखं दत्तमङ्गमखिलं ते ॥ अस्तुलभ लोकाक्षेण पाषाणस्खन
मोऽस्यसि मामृ ॥२९२॥ जीवनहेतोर्मिलिता मुञ्चति कर्षेणेन नरवलुलाम् ॥ नोरिव निम्नेसु
न्दर मुग्धा तद्धीरसतां मा गाः ॥२९३॥ जघनेन चापलं तव विचिन्वते पंचनुकृतापि तनुः ॥

स॰

गृहिणीकारयसिकेवलांसेवां ३

शाणेनेवनिशाणास्मरशासिपुत्रीमनोविशाति।२९४।ज्योभिसारदेशेसमुचितवेषविकासिमत्रिको
तंसे॥विशातिमनोनिशितेवस्मरस्यकुमुदस्रक्छुरिका।२९५।जडसुखयसिपुरतरुणीं सि
~~कारयसिकेवलांसेवाम्~~॥आलिंगतिदिशमिन्दुःस्वांतुशिलांवारिवाहयति।२९६।
ज्योत्स्नागर्वितसैकतमध्यगतःस्फुरतियामुनःपूरः॥दुग्धनिधौनागाधिपतल्पतले
सुप्तइवकृष्णः।२९७।इतिजवज्या।ऊढकुतकङ्कणपाणिक्षेपेस्तम्भावलम्बेनैमौनैः॥
शोभयसिशुष्करुदितुरपिसुन्दरिमन्दिरद्वारम्।२९८।इतिसवज्या॥ढक्कामाहत्य
मदंवितन्वतेकरिणइवचिरंपुरुषाः।स्त्रीणांकरिणीनामिवमदःपुनःस्वकुल
नाशाय॥२९९। ।तांतापयन्तिमन्मथबाणास्त्वांप्रीणयंतितेसुभग॥तपनकरास्त
पनशिलांज्वलयंतिविधुंमधुरयंति॥३००।तवसुतनुसानुमत्याबकुधावुज

नितनितम्बरागायाः॥गिरिवरभुवइवलभिन्नाप्रोमिलद्ध्वंगुल्वंनदिवम्।३०१।त्यक्तोमुग्ध
तिजीवनमुज्झतिनानुग्रहेपिजोलत्वम्॥किंप्राहृषेवपङ्काकरस्यकरणीयमस्यमाया॥
३०२।त्वद्विरहापिदिपांडुस्तन्वंगीछाययेवकेवलया॥हंसीवज्योत्स्नायांसासुभगप्र
त्यभिज्ञेया॥३०३।त्वयिविनिवेशितचित्तासुभगगताकेवलेनकायेन॥घनजालरुद्ध
मीनानदीवसानीरमात्रेण।३०४॥त्वयिसंसक्तंतस्याःकठोरतरहृदयमसमशर
तरलम्॥मारुतचंचलमंचलमिवकंटकसंपर्कतस्फुटितम्।३०५।स्वंनन्वस्वरूपं
पश्यसिसखिपदमप्पिनविनापवीरएंभ्रमसि॥छायेकिमिहविधेयंमु
ग्धंतिनमूर्तिमित्तस्त्वाम्॥३०६।तवविरहेविस्तारितरजनोजनितेन्दु
चन्दनद्वेषे॥बिशिनीवमाघमासेविनाकुतासेनसादग्धा॥३०७॥

तरुणि त्वच्चरणाहतिकुसुमितकंकेलिकोरकप्रकरम् ॥ कुटिलचरितासप
त्नानपि बत्ति बतशोकविकूलापि ॥ ३०८ ॥ त्वत्प्रभुरिव गुरुरिव मनसि
जातं वेश्मनि भुंजिष्ये व ॥ गेहे श्रीरिव गुरुजनपुरतो मूर्त्ते विसाव्रीडा ॥ ३०९ ॥
त्वमलभ्यामवत्तावन्मोक्तुमशक्तस्य सन्मुखं व्रजतः ॥ छायेवापसरंति भित्ता
न निवार्यसे यावत् ॥ ३१० ॥ तपसा क्लेशित एष प्रोऽबलो न खलु फल्गुने
प्यासीत् ॥ मधुना प्रमत्त मधुना कोमदन मिहिर भिव हसत्ते ॥ ३११ ॥ त्वद्दू
गमनदिवसगणनावललक्षरेखाभिरंकिताशुभग ॥ श्रीगण्डस्थली वतस्य
पाण्डुरिता वनभित्तिरपि ॥ ३१२ ॥ तस्या ग्राम्यस्या हंस स्विव क्वस्थिधम
धुरयोदस्या ॥ विद्धातदेकनेयापोत्रिणाइ दंष्ट्रयाधरणी ॥ ३१३ ॥ त्वपिकु

८

ग्रामवटद्रुम वैश्रवणो वसतु वा लक्ष्मीः ॥ पामरकुठारपातात्तक्कासारशिरसैव तेर
क्षा ॥ ३१४ ॥ तव मुखरवदनदोषं सहमाना मोकुमश्च मासुतनुः ॥ सा वहविटम
वे [illegible] तं धुणमंतः सालभंजीव ॥ ३१५ ॥ तृणमुखमपि न खलु खोत्सज [illegible] न्त्य मीह
रिणरिपवः शबराः ॥ प्रासेव जीवितमिदं स्य जयोजितश्रृंगसंग्रामः ॥ ३१६ ॥ त्रिपु
रिपोरिव गाढप्रेमा निनिमृदनंजनित दाहस्य ॥ जीवनमर्पितशिरसो दद्दासि चि
कुरग्रहेणैव ॥ ३१७ ॥ त्वत्संकेपासु मुखरः सनिन्द्रसा [illegible] नन्दसावहित्थ इव ॥ स
खलु सखीनां निभृतं तल्पा हृता पद्धतः सुभगः ॥ ३१८ ॥ त्वपि स [illegible] पतिपथि दृ
ष्टिः सुन्दरविवृतिविवरनिर्गता तस्याः ॥ दरतरलभिन्नशैवलजालाशफ [illegible] री
बहिस्फुरति ॥ ३१९ ॥ ते सुतनु शून्यहृदया पे [illegible] शाद्धु शून्यहृदयममी दध
ति ॥ च्युत्रहतकरपत्रोपयस्तव हस्तग्रहं कुरुते ॥ ३२० ॥ तेश्रेष्ठिन क्वसंप्रतिश
क्रध्वजयष्टिस्तस्त वोच्छ्राय्यः ॥ ईषावासेह्यधुनात्तनास्त्वां विधास्यति ॥ ३२१

तस्मिन्नानार्द्रभावेविगतरसेसुंविज्ञाकलत्रइवपुरुषे॥अपिभूतिभाजिमलिनेनागरशब्दोवि
डम्बनाय॥२२३॥तमसिघनेविषमेपथिजम्बूकमुक्तासुखंप्रपन्नाःस्मः॥किंकुर्मःसोपि
सखेस्थितोसुखंमुद्रयित्वैव॥२२४॥वामनिलपतोमानिनिममगरिमगुणोदोषतापातः॥पं
डुंलकूलांतडिनीयास्यतःसिन्धुरस्येव॥२२५॥तिमिरेषुचपरिदृशायाकठिनाश्लेषेवरहसि
मुखराच॥शश्वन्मयवल्लभराजिगृहपतिशिरसासहस्फुटतु॥२२६॥तवचत्तेनगुणेनचसमु
चितसंपन्नकेठलुंठनायाः॥हस्वैरंजङ्गमनरीकतःपुनर्नायकस्तरलः॥२२७॥इतितवदूः॥
दर्शनविनीतमानोग्रहिरिहिर्षोद्धसतूकपोलतलं॥चुम्बननिषेधमिषतोवनंदपिदधति
पाणिन्यां॥२२८॥देहस्तवध्वंस्तवत्नंशेधिल्यंपर्वेशुः॥प्रियध्यानं॥पथिपथिगगनाश्लेषःका
मिनिकस्तेन्निसारगुणाः॥२२९॥श्लाघयताद्विवसानित्तदीयविरहेणतीव्रतरपेत॥ग्री
ष्मेणेवनलिन्यालीवनमस्मीकृतंतस्याः॥२३०॥दुर्जनसहवासादपिशीलोत्कर्षनस

८

केनस्यजति॥इतिपर्वतपनवासीमतमात्रमुशीशीतः॥२३१॥दयितप्रहीतौदूतिमालंब्य
केरणतमसिगच्छन्ती॥स्वेदच्युतमृगनाभीभूरङ्गोरागिद्विदशेयासि॥२३२॥दयितागुण
प्रकाशनीतःस्वस्यैवमुखरदोषेण॥इतिदिनविरोहितप्रारेवचिघटनैःस्विद्यसे॥२३३॥
दाक्षिण्यात्त्रुदिमानेनजन्तमानोतुमेनमवमंस्थाः॥तेजोमुपागतेस्मिन्कक्षमेतेदृशिमपिद
तु॥२३४॥दृष्टैववृविरलकान्तरनारकेयाप्रियमुखेसमर्पितमा॥यातिमृगवधूजायाः
पुलिन्दबाणार्दिताःप्राणाः॥२३५॥दूरस्थापितहृदयोगूढहरहस्योनिकामंमर्शीकृः॥ सा
णाःश्लेषोबालानांनवतिरवलानांचसंभेदः॥२३६॥हारेगुरवःकोणःपृकेःस्तिका
शेशिशुमहेसरव्यः॥कान्तासहसत्त्वमस्वविशयत्रसीव्यातमहः॥२३७॥दधिकमु
कोनरणश्वासोत्तुंगस्तनार्पणमनोज्ञ॥प्रियमालिङ्गतिगोपीदधिमन्थश्रमंमन्य
रौरंडु॥२३८॥दक्षिणोद्वेगेनसखिवृद्धियेणलग्नेनरागमावहतः॥मोहयतात्रोतीति
पत्तोन्बूलेनेवनीतास्मि॥२३९॥दृष्टमद्दष्टप्रायंदयितेकेत्वोप्रकाशितेस्तवया॥
हृदयंकेरणताडितमथमिथ्याव्यजितत्रयपा॥२४०॥देशितपमुनाच्छ्रूपे

तव
विन्न ममाज्जिवसतिर्कवनकथयने॥ क्षि नर द्वेहर्वेहे धरइवपुरमिवावु र्जितंसुतनु३४७।
दयितप्रार्थितदुर्द्धन्नमुखमदिरासारसिकसुकुमारः॥ व्यथयति विरहि बकुलः कप
रिव यःप्रकृतिकठिनानां३४८॥ द्विरैर ष्यामिद्विरे रितिकस्रद चसिसखितवा
भ्यासः॥ कथयति विरपथिकं तंदूर विरवातोन रवाडू रव स्ते३४९रदा॥ येतस्त्री
।न्मीलितघर्मजरद्सव लितवर॥ न रवलाक्षे॥ गर्वेन्नर मूरव रंतिर्विसं
तत्विकुरानु किमपराधयसि३४०४॥ दुस्त्रहि॥ जे हि नितन कुपुत्र॥ किं
न प्रजातैं॥ न्मेमिने कवनिजंकुलमंकुरकवृतप्लुतंयेन॥३४५॥ दर्शितचे
पोच्छ्राये स्तेजोवद्धिः सुगात्रसंजाते॥ हीरैरस्त्रिववृीरैरपस्वपिनागमप
तेनाघ्यः॥३४६॥ दरनिद्रा॥ स्यापि स्तरा स्पशिस्येन निर्गताश्रुन्यंमुग्धेतवर्द्धी
रसावर्जुयन्श्रेपुरिवहंति॥३४६॥
नं
१०

२१
दुर्गतगृहिणीतनयेकरुणाद्र्रप्रियतमेत्वरागमयी॥ मुग्धाध्वनापियोगंनमन्यतेनप्रतिक्षिपति॥३४९॥
दुर्गतगेहिनिजर्जरमन्दिरसुप्तेववन्दसिचन्द्रम॥ वयमिन्दुवंचितदर्शो निचुलितदोलावि
हारिण्यः॥३५०॥ दीपशिखकुलयुवतिर्वैदग्ध्येनमालिन्नतामेति॥ दोषाग्रपिभूषायैगणि
कायांशशिकलायाश्च॥३५१॥ दीर्घगवाक्षमुखान्तनिपातितस्तपनरश्मयःक्षीणः॥न्त
हरिनखाइवदानपक्षःप्रविशतिसौधतलम॥३५२॥ दरवरलेक्षणिवक्षसिदत्तेन्नतव
मुखंचदरहसिते॥ आस्लाकुसुमंवीरःस्मरोधुनाचिन्त्रधनुषापि॥३५३॥ दुष्टसखीदृसिते
यंप्रेणनुमुखीसुखायनेदानीम॥ राकेवविधियुक्ताभवतेभिमताय निशिभवतु॥
३५४ दलितेपलालपुंजेवृषभंपरिभवतिगृहपतौकुपिते॥ निभृतनिभालितवदनो
हलिकांगनादेवरोहसतः॥३५५॥ दीप्यन्नांदेदीप्ये घटितामणयश्चवीरपुरुषाश्च॥ तेजस्व

स·श·

नाशानाय नृणां तृणानामिव जघ्नुर्नाम। ३५६ इति दक्षः। धूमैरश्रुनिपातैः तयदहत्रिखयादहन मलि
नर्मगारैः॥ जगरयिष्यति दुर्गतत्वां गृहस्त्रोहिणी नदपि शिशिर निशि। ३५७ धैर्यं निधेहि गच्छतु
रजनीशोऽप्यस्तु सुमुखि सूनोऽकं वः। प्रविशाहृदितस्य दूरं क्षणधृतमुक्तास्मरेषु रिव। ३५८।
धवलनरवलक्ष्म दुर्गतमकलित नेपथ्यमजकपिहिताक्ष्याः॥ द्रक्ष्यामि मदवलोकहृष्टि गु
णास्तु वपुष्युरहारि। ३५९ धर्मारंभेऽप्यसतां परहिंसैव प्रयोजिका भवति॥ काकानामभि
षेकेऽकारणतो दृष्टिरनुभवति। ३६० इति धत्त्र॥ नीरावतरणदन्तुरसैकतसम्भेदमे
दुरैः शिशिरे॥ राजन्ति तूलरास्थूलपटैरिव तटैः सरितः। ३६१ निजकायच्छायायां वि
श्रम्य निदाघविपदमपनेतुम्॥ बत विविधास्तनु भ्रंगीमुग्धकुरंगीय माचरति। ३६२।
न हसन्निज रत इति यद्वल्लवबनिता नमंति नंदमपि॥ ससखियशोदात नये नित्यं कं
दलित कन्दर्पः॥ ३६३॥ नीतात्मभाव मपि ते वपुरपि वाम्यं न कामिनि। त्यजति। हरदेहे

११

द्व्यथिता निदर्शनं पार्वती तत्र॥ ३६४॥ नागरभोगानुमितस्त्ववधूसौन्दर्यगर्वतरजस्य॥ निप
ततति मदं न भ्रमो। ज्ञातिपुरस्तं तु वायस्य। ३६५। निपतित चरणौ कोणे प्रविश्य निशियन्नि
रीक्षते तत्कः। सखि स खलु लोकपुरतो स्वगरिमाणमुज्झिरति। ३६६। न विमोचयितुं
शक्यः क्षमां महान्मोचितो यदि कथंचित्॥ मन्दरगिरिरिव गरजं निवर्त्तेन तु स
मुत्थाय। ३६७। नियतेः पदे निषण्णं स्ववलितेनर्थविहसमाश्रयति॥ सभवदन्यगतिः कः
संक्रमकाष्ठं दुरीत्रां च। ३६८। निजपदगतिगुणरंजितजगतां करिणां च सत्कवीनां च॥
वहतामपि महिमानं शोभायै सज्जना एव। ३६९। नोत्तपते न स्नेहं दहति न निर्वाति न
मलिनं वमति॥ तस्योज्ज्वलो निशि निशि प्रेमा रत्नोज्ज्वल प्रदीप इव। ३७०॥ निहतानि
हतांस्त्यजति नियतं ममपार्थिवान् अपि प्रेम॥ भ्रामं भ्रामं तिष्ठति तत्रैव कुलालचक्र
मिव। ३७१

स·रा·

निर्भरमपि संयुक्तं दृष्ट्वा प्रातः पिबन्नत्पिपामि॥ जघनमनंशुकमस्याः कोकइवातिशिरक
रबिम्बम्॥३७२॥ निबिडघटितोरुयुगजांऽस्वासोधस्तनार्पितव्यजनाम्॥ तां स्निग्धकु
पितदृष्टिं स्मेरामिरतिनिःहसांसुतनुम्॥३७३॥ निर्गुण इति च मतइति द्वावेकार्थाभि
धायिनौ विद्धिम्॥ पश्यधनुर्गुणेऽन्यं निर्जीवं यदि दृशं सन्ति॥३७४॥ निजसूक्ष्मसल्लसम्भी
विलोन्वनं तरुणांतिक्षणं दरतु॥ न्यथ मुकुलीतवडिशः कर्कटइव मर्कटेचुरतः॥३७५॥
नागरिकणी तिरिवसा ग्राम स्थित्यापि नूविता सुतनुः॥ कस्तूरिका मृगोदरवासवसा॥
द्वितीयतां मेति॥३७६॥ नखविलिखितस्तनिकुरवकमयपुष्पे न्मूनि लुलितविरसाङ्गी॥ हृ
दयविदारनिःसृतकुसमाऽशारेणहरसिमूनः॥३७७॥ नीता त्वविमानमियं तस्यांग।
रिमाणमधिकमर्पयति॥ नारइवविषुमन्मार्यः सुदुर्वसेहि नवगृहवासां॥३७८॥ नच
भाग्यमा दूतिनत्वयां ज्ञानवांजलिर्नवकराक्षविक्षेपः॥ सौनैनीनां सखिकचग्रहः प्रथममन्नियोगः॥३७९॥३८

१२

निशिविषमविशिखवैरितयोर्मौनस्वच्छरतिरसयोः॥ मनस्तथैव विलसतिदम्पत्यो
विरलसतिरशिथिलग्रन्थिः॥३८०॥ निजगात्रनिर्विशेषस्थापितमपि स्मारमरवि
लमादाय॥ निर्मोकं चुचुजङ्गीमुञ्चतिपुरुषं ववारवधूः॥३८१॥ नत्यश्रमघमाईमु
ञ्चसिलेखेरणम्चुकसतनु॥ मकरंदोद्वादयजुकमदनुधनुर्वंशीगिवबीलेम॥३८२॥
नाह्वदामिसुततनुत्वनशीआचणुचरिताता॥ प्रेमसखनावसुलन्नंनयदयतिमेम
तुहृदयस्य॥३८३॥ ननिरूपितोसिसख्यानिवर्तनेत्रन्त्रिभगमान्त्रोहारयतियन्कुसुमं
विमुखत्वयिकएहइवदेशी॥३८४॥ नखदशनमुदितपातिरदयेरा। लिंङ्गीनेश्वसुनगश्वसप॥
तिर अपराधशांसन्त्यःशान्तिंस्वपन्तिंरचयंरागिणयः॥३८५॥ नगुणेननलक्षणेपिचवयसिचरू
पेचनादरो विहितः॥ त्वयि सोरन्नेपिघणटाकपिलापुत्री तिबद्धेयं॥३८६॥ निष्कारणापराधं
निष्कारणकहरोषपरितोषम्सामान्यमरणजीवनसुखदुःखंनयतिदाम्पत्यम्॥३८७॥
नग्नापसेकरान्त्यांहृदयान्तोपेपिवितनुपेवाधाम्॥ संममनग्नावस्थितकुसुमायुधवि

शिखण्डिनि किल ॥३८॥ ३ ॥ नाद्येति पुरुषमुचितं येष्विति दासस्यनुमेलो यन्न पतद्दाम्यन्ते मतो
न्मनोरीसरन्तुः पशुः पुरुषः ॥३८॥ ४ ॥ निद्धिता या मस्याम स्युपि सैवे कामन सिमस्फुरति ॥
रेखांतरोपरोधाना स्यन्त्राक्षरा जिविद्धयिता ॥३९॥ निधिनिक्षेपस्यानस्योपरि चिह्नार्थे नि
वलता विहिता ॥ लोन्नवति तवतनूदरि जघनतटाद्दुपरि रोमालि ॥३९॥१॥ निहिताहं लोच
नाया स्वंत स्यादर सिद्धहृदयपर्यन्तम् ॥ नसुन्नयसमुचितमीदृशमङ्कुलिदावने नुजं गिरा ।
सि ॥३९॥२॥ नीलाङ्गारं रजनी जायरमेकं च सादरं दरं दत्वा ॥ मुच्चिरेण कैनेतरुणो दुर्गी शाखे
वमुक्ता सि ॥३९॥३॥ नक्षत्रेण्वा विन्दाउदरे कनके ॥ मणी दृशि समुद्रे ॥ यत्र खलु तेजस्तदखि
ल मोजायित मञ्जु मित्रस्य ॥३९॥४॥ नसवर्णे न च रूपं न सक्रिया कापि नरञ्जेति ॥ बालातादि
रहापदि नातापत्रं राज्ये व ॥३९॥५॥ न विन्नूषणे तवास्थाव पुर्गुणेन जयसि सखि यूतः ॥ श्रु
वधीरिता स्वरी स्या कुसुमेषो मत्र्यविधेयवो ॥३९॥६॥ नेत्राक्षेणे त्राम् न्त्राम नेया न्यथा स्तितथा ॥ सखि
मन्ययति मम मनो दधिन एवं मन्यदेन्दुख ॥३९॥७॥ नाना वर्णैक रूपप्रक स्यन्त्रा मनोहरं तन्वि ॥ चि

त्रकर तूलिके वत्तां शुलिनिनित्तिन्नायति ॥३९॥८॥ इति नवरत्ना ॥ पथिकासक्ता सैकिंचिन्नवेद घन ।
कुन्नम गौपीता गोपी ॥ केलिकन्दार्पकारि कीरा दलिमौघमपसरति ॥३९॥९॥ प्रणमति पश्य
ति श्री चुम्बति सिंचिलिव तिपुलकमुकुलितैरङ्गैः ॥ प्रियसङ्गाय स्फुरति वैयोगिनी काम बाहुल
ता ॥३९॥१०॥ त्रिविंशतितिनवनिर्गन्तुं जाना सिद्धयाकुलत्व मातनुषो ॥ बालकचेतसि तस्याश्च
यूढेऽन्निमन्चुरिव ॥४०·१॥ पश्यानुरूपमिव मिन्दिरेण माकन्द मुकुल शेखरो मुकुलः ॥ पिचुम
न्दमकुलैमौकुलितां मौकुलिकुलमाकुलं मिलति ॥४०·२॥ प्रतिबिम्बसंन्तानन मादर्शे सुमु
खमम सखीहस्तात् ॥ प्रादातु मिथुसिरथाघोमिव संकुचन्मानः ॥४०·३॥ प्राधुणकोणपिति
शपतिः सतापं सुधामृषाहरति ॥ यदि मारजनि ज्वरज्वलस रिववसनरुण द्विजेद्दपतिः ॥४०·४॥
पतिपुलक रविन्नगात्री स्वच्छायावीक्षणे पिया सन्तया ॥ प्रनिसरति सुन्नय सा स्वादल
यत्तीकं एरकं तमसि ॥४०·५॥ प्रतिन्नूंमुग्धुको विपक्षेद एजु श्रृंगाकथा गुरुषु ॥ परुषापयितं
पण स्तद्धासे प्रस्नाय्यतां दायः ॥४०·६॥ परमोहनोयैनायहुक्तो निष्करुण स्तरुत्तितिवकेली

श्रोत्रेण ॥ विशिखैः खड्गकलितकर्णैः प्रविशति हृदयं न निःसरति ॥४०७॥ पश्य दाक्षिण्यं चितनूतिरप्युन्नति।
त्री तिरीति मधुराक्षी त्राचीनाग्र निवेशितचिबुकतया न मन्तिता सुतनु ॥४०८॥ दीप्तनरूपा गत्य मदपान
दत्तः सखि नास्य विघ्नते व्रीडा ॥ मुखलग्नया प्रियो यं न लज्जते दग्धकालिमया ॥४०९॥ पश्योत्तर।
स्तनदरिका ग्रुनमा साध्य निर्जितविपक्षः ॥ वैराटिरिव पतङ्गः प्रस्थानयनं करोति गवाम् ॥४१०॥ प्र
मदवनं त्वदीयस्तनशैलं गौररस मूलं ॥ जगति निदाघनिरस्तं शैलं गुर्गत्रयं श्रयति ॥४११॥ प्रोन्मुत्तिलवा
पराधं मानमर्दयेति निव तिं हरति ॥ स्वपतान्निहन्ति शपथानुजागरदीर्घा निशा सुतनु ॥४१२॥ प्रिय।
आयातिदूरदन्तूतइव संगमोनव सूर्वः ॥ मानरुदित प्रसादाः पुनरासन्नपरसुरतादौ ॥४१३॥ पूर्वमहो
धर शिखरे तमः सन्नपि हिरकरकवलितम् ॥ शूलप्रोतं सरुधिरमिदमन्धकवपुरिवाभाति ॥४१४॥
परिवृत्तनाभिलुत्तत्रिवलि श्यामस्तनाग्रमखसाक्षि ॥ बहुधवलजघनलेखं वपुर्नपुरुषायितं सह
ते ॥४१५॥ प्राप्रारब्धनिधुवनैव स्वदजलं कोमलाङ्गि किं वहसि ॥ ज्यामर्पयितुं नमिता कुसुमास्त्रधनुर्ल
तेव मधु ॥४१६॥ पुंसां दर्शय सुन्दरि मुखेन्दुमीषन्नपामपा दृत्य ॥ जाया जितइति रूढा जनश्रुतिर्मि।

तन्वं भ्रतः ॥ व्यासत्तर लोयं हीनः सहासरत्नसंप्रिय काले ॥४१८॥ प्रियदुर्नयेन हृदयं स्फुटसि यदि स्फुट
न मपि त्वं श्लाघ्यं मे ॥ तल्के ली समरतस्पी दृतत्त स्युवसना ग्रलस्येव ॥४१९॥ पत्रकोपनीतसौरभ
दूरोद्दकपूरपर्द्धिनी लुब्धः ॥ अपरीक्षितस्वपक्षो गन्ता हन्तापदे मधुपः ॥४२०॥ प्रियलघुधृतकेश
व वक्षोधरण विपुलपुलककुचकलशा ॥ गोवर्धनगिरिगुरुतां मुग्धवधू निन्हुतमुपहसति ॥४२१॥
प्रियविरहनिःसहायाः सहजविपक्षाक्षिरपि सपत्निभिः ॥ रक्ष्यन्ते हरिणीदृश्यः प्राणा गृहचञ्चु
नीता न्तिः ॥४२२॥ प्रकृतद्युतिरागमधिकं कलत्रपुनर्वक्रिमाणमावर्ति हे ॥ प्रीणयतीन्दुर्न
तिष्ठदंद्रतिशुकस्येदं वेपित ॥४२३॥ प्रविशन्त्याः प्रियहृदयं बालायाः प्रबलयौवनापातम्
नवनिशितदरतरङ्गिस्तनयन मयेना सिनापेन्या ॥४२४॥ प्रणयापराधरोषं प्रसाद विश्वासदेलिप्पा
लिङ्ग्यैः ॥ रूढप्रेमा क्रीडते किं बाला कुतुकमात्रेण ॥४२५॥ पूर्वैरेव विचित्रैश्चरितैर्जरतोपि सूज्यता
नवत्तः ॥ मुग्धमदमस्यगन्धायुद्धनिर्गजगर्जनीयोसि ॥४२६॥ प्रथमं प्रवेशितापाः वासागारं
कथं चन ससीभिः ॥ नैव यश्र्चणेति प्रातः सा निर्गमनस्य संकेतेम् ॥४२७॥ प्रजाविनाप्रांसीलिना
स्तिनमश्छं न्त्रं विनाप्रतिष्ठाच ॥ तदनयविप्रतिपन्नः पश्यतु गीवीणपाषाणम् ॥४२८॥ पूर्वाधिको

यशोनतु॥४१९॥प्रसरतु शरत्श्रियाद्यागर्जन्तिधवलयतुधामतुहिनांशोः॥पंजरचकोरीकी
णांकणिकाकसोपिनविशेषः॥४२०॥पतितेषुके स्तनोपितरहस्तांतानिविडजघनेपिहितो
रुमध्यहृदय्यदविकलितफूत्कृतिशतधुतदीपां मनः स्मरति॥४२१॥प्रथमागतसोत्कं
एवाचिरचलितेयं विलम्बदोषेण॥वक्ष्यन्ति साकूणगाः पथितरवस्तवसमाधानम्॥४२२॥
परितः स्फुरति स्फटिकमहौषधिमणिनिकरकेलिस्वड्वशैले॥काञ्चीगुणइवपतितः
स्थितेकरतः फणी स्फुरति॥४२३॥ग्रावविशेषश्रेणिनितम्बमम्बुसृजन दिगन्तरेन्द्र
मसि॥चपलांतरघन किं तेवचनीयंपवनश्वासि॥४२४॥प्रतिदिवसक्षीणस्तेवेववस
नाम्बुसोतिकरलवः॥निजनायकमतिलपुणं कथयतिकुग्रामइवविरलः॥४२५॥पथिकक
ण्ठचपलोज्वलमम्बुदजलबिन्दुनिवहमविषह्यम्॥मयेपुरकनकइवमिवशिवाशिवशिखि
नावितं सहसे॥४२६॥पथिकंश्रमेणसुतं दूरतरजातरुणिमधुरच्छायया॥व्यालम्बवेणीसुखया
सिसारविवसारोहा॥४२७॥प्रददातिनापरासां प्रवेशमपिनपीनतुङ्गजघनोरुः॥यासुसुतकीसर्म
वेयाताद्भुदिवहिरवस्थापि॥४२८॥२८ प्रातर्निद्रातियथा यथास्तनौलुलिततनिःसहरुजः॥जा
मातरिमुदितमनास्तथातथासादरश्वश्रूः॥४२९॥धृणयचलितोपिसकपटंकोपकलाधौर्मपाद

मान ३

ग्रहिण्यां बहुमानस्त्रेमविश्वासः॥नीरधिकेयं रागं कथयतिरागाबालाविवक्तिमिव॥४३०॥वपुल
कितकठोरपीवरकुचकलशाश्लेषवेदनाखिन्नः॥शन्तोरुवीपुंतफणीवांछितिमानग्रहंदेव्याः॥
॥४४०॥प्रियआयातोदूरादितियाप्रितिर्बभूवगेहिन्याः॥पथिकेभ्यः पूर्वगतइतिगावीसापिशतशि
खरा॥४४१॥१४४त्रय७छमास्य दूरात्प्रसर्पविहितेवेमुखं॥सामनुधावतितरणीस्नदपि
गुणाकर्षतरसेयम्॥४४२॥प्रियया कुंकुमपिञ्जरपाणिद्वयोर्यजनोकितवः॥प्रहितपाञ्चोञ्ज
लिसहस्रकरणयशिक्षपति॥४४३॥प्राचीरान्तरितेयंप्रियस्यवदनेधरंसमर्पयति॥तुंगगिरि
पिहितेन्द्रिरोसंध्यारागं दिनस्यैव॥४४४॥परपतिनिर्दयकुलटाशोषितनिर्बीर्ययानकोपेन॥
निदाघममतोतेर्षत्तोरोदिमितवतानवंवीक्ष्य॥४४५॥प्राकृणएवकदामां श्लिष्यन्तामसु
कंपितकुचकलशा॥भ्रूसंनिवेशमुखीसास्पथतिबाष्पेणमभ्य[illegible]॥४४६॥प्रितेन्द्र
स्तोशसत्वास्ताभ्रुवकेवीक्षितास्सलकूसों चुम्बति मत्तस्यवदनेन्तमुखालेक्षितं
बास्वा॥४४७॥५॥पिशुनैरवचुसजनानांखलमेवपुरोविधायजितवान्॥हलाज्वरमासीयंजि
गायवाणरणेविघ्नुः॥४४८॥पिबमधुपबकुलकलिकांदूरेसंरनाग्रमात्रमाघ्राय॥अथ

रविलेप समाप्ये मधुनिव श्रावनमर्पयसि ॥४९॥ प्रायेणैव ह्यानां मलिनानां माश्रयत्वमर्हं
ति ॥ कालिन्दीपुटभेदः कालीयपुटभेदनं भवति ॥५०॥ त्रस्यत्प्रियनुतं विघटन नयन शशि
मौलि संलग्नां ॥ सुन्तेक देवतमुमां शिरसा नागी राधीं वहति ॥५१॥ वपथिकवधू जन लोचन
वीक्ष्य नदीमातृकप्रदेशेषु ॥ घनमण्डलं धनुषा कुण्डलितं त्विव पथिकाङ्गनाविधिना ॥५२॥ प्रतिवे
शिवधूसुपदुरात्कुप्रागतोपि गेहिन्या ॥ अतिकोमलस्पर्शया दिनकर्मगोपि गेहपतिः ॥५३॥
परपल्लवरञ्जकिन्नि मलिनोथर्चेन्तु का निर्दयन्तान्निः ॥ अर्थ ग्रहे नविना जे घनलोकोमुसि
कुलत्तानिः ॥५४॥ इति पद्यज्या ॥ बहुशोपि तिलाक्षारुण शिरसि वयस्येन दयितत्तु प्रहसितेन कोल
॥४५॥ क्लितलज्ञापि शुनयति सरविस्तु सौभोग्यमू ॥ बन्धन नाजो मुष्णा श्रितकुवरक लापुरस्य मुक्तमानस्य ॥ सिन्दुरि
तसीन्तकुलेन हृदयवीथीगमिव ॥५५॥ बलमिव वसतिमपीत्रे हि निगुरुगर्वं द्येवदतिव आपयाजनानो मु
द१ खमिक्षितमावन स्मितया ॥५७॥ बलवृन्तिजोपनीत स्फुटितनवाम्भोज सौरभो मधुपः ॥ आद्रष्यते नलिन्योना
सानिक्षितरज्जुरिव ॥५८॥ बालांहरि रिवकुरुतेसुजनो बव हृद्दीपम प्रदीपमिव ॥ यद्दोषं जाग्रतिमलिस्तुवा व१
इवपुनः पिशुनाः ॥५९॥ बेहूस्य वक्षाणि कोयप्य पिबहुवलू च स्यतवृन्तावः ॥ तया पिनमामूर्खीनतुतस्या वि
यतेमैत्री ॥६०॥ इति ... ॥ नमसि कंप्रस्यसि रदंकुरं प्रासारयसि च एणाक्षि पिश्रयसि ॥ धिक्ष्मानं तवकुज

रजीवन्नजुहेशि जठरान्नो ॥६१॥ नृपमिर्नित्यकरुतेग्निस्य एणमपि संलग्नमेन मपिन्नजतः ॥ सेव ।
सुवर्णद्रस्शानेशङ्कगरि मोपरोधेन ॥६२॥ नवृत्ति निदाघदीर्घाय थेद्यमुनेवशा मिनीत नवी ॥ ह्री
पाइव दिव सान्नपित धात्रमेण वृथीयां सः ॥६३॥ नवला महति स्नेहान ले र्पितापथिकंहमणु ।
हिकिव ॥ तन्वीहस्तेनापि स्त्रलु मधुदैनेसाशक्या ॥६४॥ नृपमितुलितैककुण्डल मुत्तंसितकं
एडुपदर्शीयं मुग्धा ॥ पश्यन्ती निश्वासैः क्षिपति मनोरेणपूरमपि ॥६५॥ नवता लिङ्गितु जङ्गी
जातः किन्नु नोगिच क्रवतीत्वम् ॥ कञ्चुकवनेचुरी स्तनमिन्निनपतः स्फुरतिलघिमाते ॥
॥६६॥ निक्षप्तुजापाद्वीपुतिरिति स्तुतस्तदूधू सुखेन ॥ रक्षकजयतियदेकः अन्येसुरसदसि
सुखामस्ति ॥६७॥ नोगाक्षम स्वरक्षांचा श्रात्रे तैवकुर्वतीन निमुखस्य ॥ हुंहसतिप्र ।
मदापि श्रीरपिनत्वैनोर्गोयाः ॥६८॥ न वि सितार जनियस्यां बधः शमशान्त्यये पदेधति ॥ सव
बलाहूलपित जङ्घा बद्धां मामुरसि पातयति ॥६९॥ नृपणतांन्नजतः सखिकषणे बिशुद्धे
जातरूपस्य ॥ पुरुष स्यचकनकस्यच मुक्तोगरिमासरागस्य ॥७०॥ नस्मपुरुषेपि जिरिपो
स्निह मयीत्वमुचितेन सुनगासि ॥ मोघा त्वयितनवादोयदोषधित्रस्यदुहितेति ॥७१॥ नप

पिहितं बालायाः पीवरमूरुद्वयं स्मरोन्निद्रः निशायां प्रेमार्द्रः पश्यति निश्वस्य निश्वस्य ॥८७२॥ मूमरोवके
लिंगनेन चोद्धृतां कुसुममनुसरन्तीं त्वाम् ॥ अव्यक्तकूजन्ती संकेतं न सिखा नमति ॥८७३॥ आ
मं मं मां स्थितया स्निहितवपुष्य सितनतैश्च ॥ आवर्तयति तेनोकायितमनया विनयमपनीय ॥
॥८७४॥ नमयसि गुणमयक एहि त्वयोग्योग्या नास्ति मन्दिरोपान्ते दासी किन्नन्दिनि तरु
णान्के कुटिलो नोमिहि हिरजुरिव ॥८७५॥ कमलनयने न्द्रिरिन्दुर्मौलौ गात्रे तु नेन मलिदीपाः ॥
तदपि तमोमयमेवत्वमीशकं उद्गलति मतिरिशिते ॥८७६॥ इति नवज्या ॥ मुधुमदवीते ब्रीडा
यथा यथा वदति सन्नखं बाला ॥ तन्मुखमजातत्रसित्तया तथा वक्षमनवपिवति ॥८७७॥ मि
त्रेराणो न्यासमं गुरुं सख्याकलहमपिसमारब्धः ॥ अर्धः सताम्मिवहलतोमुखवेल्लक्ष्येक्षरोपनमानोप
मा ॥८७८॥ ममरागिणोमनस्विनि कुरु मर्षयतोद दासि पक्षमपि ॥ यदिकूमलबन्धोरिव मन्ये नटपि ३
स्वस्य सो नागं ॥८७९॥ मास्त्रणामभिवीतिसत्कुपितमिव नपीतं कुजिताननच ब्रीडा ॥
लिंद्रितया सस्मितमुक्तो नाचारसुरूपः ॥८८०॥ मृणालिनि चनिचुलानां हृदयानि चक्रलवसति
कुसलानां म् ॥ मुदिरमदिराभ्रमत्तेगोदावरि किं विदारयसि ॥८८१॥ मलयकुसुमसारा लोमिवधी

राणां गुणप्रकर्षोपि ॥ नद्युसमयपतितानाम नादरायैव नवगुणाय ॥८८२॥ मधुम
थनमौलिमाले सखि तुलयसि किं मुधाधारी ॥ यन्तवपदमदसीयं सुरन्तयितुं
सोरन्तो द्रेद ॥८८३॥ मपिधास्यति हुलुवधि दिन संरंभ चुम्बनं तथाश्लेषम् ॥ मिमया
नुशोचिता सा तावत्सुरतक्षमा रजनी ॥८८४॥ मृगमदनिदानमरबिकुङ्कुमश्लोषि
कवाल्लिकावहति ॥ हद्विलासिनि नवतीपरमे कीपोर सर्वस्वम् ॥८८५॥ मिधुदि
वसेषु त्रामयन्यथा यथा विशति मानसं ज्वरः ॥ सखि सोहकेएई एटके निभस्तथा
तथा मदनविशिखापि ॥८८६॥ मयि च लिते तवमुक्ताद्दशः स्वनावालिये सपानीयाः ॥
सत्यममुष्याः सद्यः कुर्यान्ति ममहृदयहार त्वं म ॥८८७॥ मुग्धे मममनसि शराः
स्मरस्यपञ्चापि संततं लग्नाः शङ्के स्तनयुगलहृदयमर्पितमेतेन तवहृदये ॥८८८॥
मधुमथनवदनविनिहितवंशीसुषिरानुसारिणः शब्दाः हन्त हरन्ति मनोमम नसि
काः विशिखाः स्मरस्येव ॥८८९॥ मकृतोः सुवृत्तयो स्सरिविहृदयसुहृद्योग्ययोः समु
न्नितयोः ॥ स कनयोस्तनयोरिव निरन्तरं संगतं भवति ॥८९०॥ ममवारितस्य बहुनि न्नै

यो न्यूर्येष्ट स्वयं च नावयत ॥ जातो दृशीवत स्यां स्मन निवर्तते मोहः ॥ ४८१ ॥ मन्नो
सि नर्मदाया रसेऽनो वीनि लोचन क्षेपैः ॥ पश्युच्चतेल रुचरां न्नकन्नूं शोपितेम्नाच्याः ॥ ४८२ ॥
मेनामुद्भासयति स्मरयति हरीं गृहिं च विमुख्यति ॥ स्तनकरबन्धं विजृम्भः परिणय
ने गौरीशंकरकम्पः ॥ ४८३ ॥ धुंभुगन्ध चर्म तिलकं स्वल्लदुक्ति चूर्णहरणं क्षेम
तस्याः कदाधरा स्तमाना न मवधूयपास्यामि ॥ ४८४ ॥ मदिन्यां तव निपतति नपदं बहु
वदन्निति गर्वेण ॥ प्राप्रियथैवैं तरुणो सुरीवद्वसने विमुक्तासि ॥ ४८५ ॥ मूले विसर्गो
चतुरं समर्पयन्तौ धेर संपुरो विरसा ॥ ६ ॥ इहाइव परपुरुषा विविधेषु रसेषु विंविधेयाः ॥ ४८६ ॥
महति स्नेहे निहितः कुसुमं दत्तम चिंता बहुशः ॥ तदपि च दृष्ट अहोयं वक्रः शनि रिवान्यरा
शिरस्थः ॥ ४८७ ॥ निर्मोकैरिव शीला यथायो नुजं कुभिरुन्मुक्तैः ॥ शबरुणा मावहगर्वं न्मे
ण मांसलस्तनयोः ॥ ४८८ ॥ प्रमकुपितायां … धां नूमावा खिरु सरखि निजत्सु … ॥ कोऽंर्वे ॥
स्नेहमयत्वमनुस्य जन्कोरोति किं नैष मापुरुष म ॥ ४९० ॥ मुषितइव क्षणा विरहे रि … पु

रिव कुसुमेषु केलिसंग्रामैंदासइवभ्रमसमये न्नुजन्नतां कुर्वीं नत्यामि ॥ ५०१ ॥ मुञ्च
सि किं मानवतीं व्यवसाया ह्रियुणा मन्युवेगेति ॥ स्नेहम्नव ॥ १ ॥ यसान्निः ससान्त्वेन च रोष ॥
मिति ॥ ५॰१ ॥ मलयजनप्रसर्पधनं वीजन विघ्नं विहाय बाहुस्यां स्मरसंतापा दिज
ग्लानि तनिदाघमाल्लिङ्कतु मिथुने ॥ महतो पिहि विश्वासान्महाशर्ये ददत्यतिनाऽस्मपि लघवः
॥ संवरा … नुदधि निंदाघनघोनन्चेकमपि ॥ ५०३ ॥ मधुधरे वृन मुज्व सिमानि निनिरु ॥
क्षापिमाधुरीं सहजो ध्वत हुरवन्नंक्कापिरसं ददासि मम सरिदिव … न्नोधेः ॥ ५०४ ॥ मदना
धनुर्ज्योघाते रिव गृहि णीत रुणानाम ॥ वीणागत … ध्यानैकेषां न विकम्पते चेतः
॥ ५०५ ॥ ममन्नयमस्याः कोपो निर्वेदो स्यामम्मापि मन्दाक्षं जातं केचान्तरिक्षे स्मितसं
वृननमितकन्धरयोः ॥ ५०६ ॥ मुक्ताम्बरे रखधावृतुपततु सरवे सात्रि मार्गगावास्तु ॥
इयमेव नर्मदाम मवं शरन्ध्रन्नवा नरूणारसा ॥ ५०७ ॥ मृगमद लेपन मेननीलनिचोले
व निशि निषेवस्व ॥ कालिन्द्या मिन्दीवमिन्दिर सुन्दरी वसखि ॥ ५०८ ॥ ममस्तरव्या नय

नपदे मिलितं शङ्कितोऽनक श्रिरपि चलितुम्॥ पतितौ सि पथिक विषमे कुटीयं कुसुमकेतोः॥
५०९॥ महताप्रियेण निर्मितमप्रियमपि पिसुन्नगुस लभतां यौति॥ सुतसंभवेन याव विना श
न खलु खेदाय॥५१०॥ मानग्रह गुरुकोपादनुदयिता न्येव रोचते मन्मथमकान्येन मयी विक्र
याढाहा स्वित विशुद्ध नावेव॥५११॥ इति मव्रः॥ यून केएक विटपानि विचैलो न्येप लग्नाहिरण ज
त्यजति सा॥ वनइव पुरेपि विचरति पुरुषं त्वामिव जानन्ती॥५१२॥ युष्मा स्तपगता स्मो विसु
धावाग्रान्त्र पार्श्वेन वयम्॥ अनन्तर्नवति न्नव स्वपिना नक्तेस्तेन्न विज्ञातम्॥५१३॥ यन्नद
ति यच्छ्रद्धतियत्र स्निग्धानदृशोपि निपुणयाति हिता॥ न गिरा ध्यापि व्याकीक्षतः स्वच्छा
वो नु रागेण॥५१४॥ यानीयते शपन्स्यात्र विस्मयाव जिता नुजं डीन॥ यमुनायाँ तस्याः स
खिमलिनं जीवनं मन्ये॥५१५॥ यस्मिन्नयशोपि लज्जा विघ्नो मानच्छेदः शिल्यम्॥ लघु
नागुणज्ञता किं नवो युवासि नते दृष्टः॥५१६॥ यद्वीक्ष्यते खलानां महास्यं दैवयोगेन॥ काकानामिव
शोक्ष्यं कंपनदपि हित्र चिरादनयपि॥५१७॥ यत्खलु खलमुखहतवहति नि हित मपिशुद्धि
नेव परमेलितदस्र मिर्विरोन्वशुक मिव लोकेदुर्लभं सेके न्द्रमा॥५१८॥ यन्नैव क्षिपेमर्थयते

पाथेयार्थे ददाति सरस्वं म॥ तेना नयति दारुण शिङ्कु मारं पितं चेतः॥५१९॥ यूनामीर्ष्यावैरं विम्नि
न्वनरुणि वक्र रुचिरेण॥ तव जघने नाकुलितानि खिलापल्लि खलेनेव॥५२०॥ यावज्जीवन नावि
तु सा राशयो नितान्त निर्भेदः॥ नदयो रिवेषयुवयोः सङ्क्लेसर मधिकमावहतु॥५२१॥ यान्निर्दिता शर
रयसि मालां सायातु शान्तवन्नमिति॥ प्रहन्त्री शिरसि पदा स्मरं म्लिगर्वरुरुर्गुकोपाम्॥५२२॥
योवनसुतिंपस्थोवधूत्रमुग्धवर्म जिवं गुरुपुत्र कुल्याण हलिकवधूः प्रशस्यते वा जतो युवभिः॥
नापि नीचपुरुषेते॥ नवीनीतमूर्वसुन्दरि सविनीततलं ता
॥५२३॥ योत गुरुभिर्न मित्रैर्न विवेकेनापि नीचपुरुषेति॥ मतन्माघ्यसि यद्वी विपरिच
यानीतः॥५२४॥ यन्मूलमाई मुदेवैः कुसुमं पुलिपर्वन्नरः पतितः॥ अमतन्माघ्यसि यद्वी विपरिच
यपरिणाममविचिन्त्य॥५२५॥ यस्याङ्के स्मरयुद्ध विश्रान्ति प्राज्ञजना सखि स्वपति॥
वहतु गणाभिमानं मदन धनुर्लक्षि चो लङ्घ॥५२६॥ यदि दानगन्धमात्रादस्तीस मत्प्रदेपि
दन्तिन्यः॥ किमिति मदपेद्धमलीनां करीकपोलस्थलीं वहति॥५२७॥ १५॥ पदव धिविवदु
मात्रा विकसितकुसुमोत्करारण श्रेणी॥ पीतांशुक प्रियेयं तदव धिप धिपनेः पुत्री॥५२८॥

यमुनातरङ्गतरलं नकुवलयं कुवलयं स्यापाक्षितत्सुलक्ष्म ॥ यदि सोरन्मातु स्मारीजं कारि हिनमतिरमूरः ॥
॥५१॥ येशिरसि विनिहिताञ्जलिपि न स्तिन खेसमें संत सुखदुःखाः ॥ चिकुराइवं तबास्त्रावजडाः पंगु
न्नावेषि ॥ ५२ ॥ यन्नियुतनिर्गुणां यन्त्रवं शजं यच्च नित्यनिर्वाणम् ॥ किं कुर्मस्तुन्निहितं धनुष्पदेदेव
राजेन ॥५३॥ यादृक्षीणत्वमस्या मदक्षिणोदक्षिणस्तदितरस्याम् ॥ जलैरिव मध्यसंस्थो नवे
नयोः सदृशमारसि ॥५४॥ युगपज्जघनोरुस्तनपिधान मधुरेत्रपास्मिताई मुर्वी ॥ लोलाक्षिने
षपवनो विरमति तवसनपरिवर्त्ती ॥५३॥ यद्यपि बुधः शैलैर्ययपि गिरिमथनमुपचित सर्वस्वः ॥ त
दपि परिनीत दुधररक्षायांदीक्षितो जलधि ॥ ५४ ॥ यस्यां दिशि यस्युनरोया मेत्य शीसायथोन्नत ग्रीवम् ॥
दृशस्तुधांशुलेखा निशां चकोरस्तथानयति ॥५५॥ श्रीयं जर्नेन्न विभाग रिमाणे वक्रतातनुतु ॥
वन्दःशास्त्रइत्वा सिंधैकिरलंः सखे किमसि ॥ ५६ ॥ यज्ञोपकारकं व न्नभूषणं यत्नकोपमातनुते ॥
गुरुणतेन कार्यं पदेन किं श्लापदेन्नेव ॥५६॥ २६ ॥ धूपपतेलवक श्रिविभोहिमानुस्यानुरूपइहविरूपी ॥
वरपहीने ॥८ निदाघेनास्य लक्षितः कुरवलुतेछाया ॥ ५८ ॥ यद्यपि चन्दनविटपी फलपुष्पवर्जितः स

२० ७

नो विधीनां ॥ निजवपुषेव तथापि हिसहरतिसंतापमपरेषाम् ॥ ५९ ॥ मन्वा ॥ राज्याभिषेकसलिल
क्षालितमौलेः कसु खलमस्य ॥ गर्वनरमश्वराक्षीपश्यतिपदपङ्कजं राधा ॥५९॥ रतिकलहकुपितेकान्ताकरनि
स्कर्षमुदितस्तु हेन्नाक्षम् ॥ नवतिन्नववनं नदनम् अभ्यावेशः पूर्णशाखावा ॥६१॥ रोगीराजायतइतिजन
वादं सत्यमघकलयामि ॥ आरोग्यपूर्वकैर्वलयितस्योपान्तागते सुगंधं ॥६२॥ स्वरहु स्वरसत्रस्तर
स्याशिन्निरग्रेनतं प्रियं प्रतिमि ॥ स्रोतसइव निम्नं प्रति रागस्या द्विगुण आवजः ॥६३॥ रू
पमिदं कान्तिरसा वयमुत्कर्षः सुवर्णस्वनेयेम दुर्गतमिलिनानलिते चम सित्रति मन्दिरमद्धारम
॥६४॥ रचितिनिकुञ्जपये दोदातिपात्रे न्निधुकस्य सावङ्गम् ॥ पर्युषितमपि सुतीक्ष्णश्वासक
दुष्पत्रं वधूरत्नं ॥६५॥ रक्षेति निस खिनिजस्थितिम लघुः स्थापयति नायकः ॥ सयथातिष्ठ
तितेयेव तद्गुणविहूयं हारयशिखि ॥ ६७ ॥ रक्षेतिन सखि निजस्थिति मलघुः स्थापयति नायकः
॥ सयथातिष्ठतितथैव तद्गुणविहूयं हारयाद्विशिखि ॥६८॥ जरराजसिक्रोशोद्गि मद्धुस्वकलशी ॥
सहकार १६ वैवेनेव ॥ तेनैवेन्दु ॥७०॥ न्वितमरवी प्रथमाविर्भूतरागेण ॥ ६७ ॥ रूपगुणहीन

हार्योन्नवतिरलघुर्धूलिरिव विलग्नपलेव ॥ प्रथयति पृथुगुणानेयातरूणि नौकेव गरिमा
णम् ॥ ५४८ ॥ रागी गोत्रे विजृम्भति विरहक्षमन्दमन्दाक्षो ॥ सस्मितहसितसलज्जमीक्षितमीषं
सिद्धुमाचरे ५४९ ॥ रोषोपरि सपत्नीनां नर्कके शेषा चिरमनुबन्धीचा ॥ वपाणमुपलेपि हिमु
स्निग्धः स्नालिकक स्पृशु ॥ ५५० ॥ रोदनमेतद्धन्यं सखि किं बहुमन्युरपि ममानघ्येः ॥
स्वप्नेनैव विहितो नयनमनोहारिणा तेन ५५१ ॥ रोषेणैव मया सखि वक्रो पि ग्रन्थितो
पिक विनोपि ॥ स्मृत्ता मनीयतायं सद्यः स्वेदेन वंशाङ्गव ॥ ५५२ ॥ रजनीमियमपने
तुं पित्यस्य प्रथममुपतस्थे ॥ रञ्जयति स्वयमिन्दुं कुनायकं दूतीव ॥ ५५३ ॥ इङ्खु ॥
लग्नास्तिष्ठ स्मवर्त्तनि सुस्निग्धे वर्तिहन्त दग्धासि ॥ अयमु रविलनयनमु
नजो नन्वस्तरू मुक्तां पुनः स्पृशाति ॥ ५५४ ॥ लक्ष्मीः शिक्षयति गुणानमून् नुनदु

२१८

थयति पृथुगुणानेयातरूणि नौकेव गरिमाणम् ॥ ५४८ ॥
हार्योन्नवतिलघुर्धूलिरिव विलग्नपलेव ॥ प्र
र्युतीं विधूनयति ॥ धूर्तोन्नवतिसुवृत्तस्तुषाररुचिरपयेव वक्रः ॥ ५५५ ॥ लूतातन्तुनिरु
दुद्वारः शून्यालयः पतत्यतः ॥ पथिके तस्मिन्नागच्छति पिहितमुखो रोदितीव साक्षेरिव
॥ ५५६ ॥ गुर्गेजघनेतस्यासु विशालेक लितकरिकरक्रीडे ॥ वप्रे सत्तं द्विपमिव शृङ्गार
स्त्वां विषण्णयति ॥ ५५७ ॥ लितं नमुखं नाङ्गं नेपक्षतिर्नोचरन्चरणः परागेणाक्ता ।
स्पृशतेव नलिन्या विदग्धमधुपेन मधुपीतं ॥ ५५८ ॥ लग्नेजघनेतस्याः शुष्यति न खलु
क्षमानसं समम च ॥ मुक्तमविपद मवेदनामिदम धिकं स्वरागसीपाधम ॥ ५५९ ॥ लज्जा चितुम
रिवलगोपीनिपीतमनसं मधुद्विषं राधा ॥ प्रङ्गेव पृष्ठुतिकथांशं नो दयितार्द्रतुरस्य ॥ ५६० ॥
लक्ष्मीनिश्वासानिलपिशुरी क्षतदुग्धजलधिसारस्तु जः ॥ क्षीरनिधितीरसुप्तः शायशां
सि गायन्तीराधायाः ॥ ५६१ ॥ लीलारस्य बहिः सखी पुन्वरणतिर्यो मा पि प्रियया ॥ प्रक

लोकस्तत्र सारोदत्तावातायनेष्वञ्जनम्॥५२॥ इत्यबू॥ वर्णितिनिलानालिनेनचुलितमकरन्दचोरदं।
शः॥ पुसलमहारिक्वारिञ्चनस्पन्दमुपायम्बनुरेण॥५३॥ व्याम्बिचूर्णकुन्तलचुम्बितनय
नां यूनेनमुखेतस्याः॥ बाष्पजलबिन्दवो लकमुक्ता इव पान्यनिपतन्ति॥५४॥ वि
नयविनतादिने सौ निशि मदकनककलाविलासलसद्गी॥ निर्वाणज्वलितोपर्धौरिपु
णप्रसन्निज्ञेया॥५५॥ विहितबहुमानमौनासखीम्रबोधैर्यदस्रमातनुते॥ रागार्तिकानु
ज्ञालघुर्वीक्ष्यारहसिपतरेषा॥५६॥ विषमशरविशिखनिन्नापक्षींशरमेणकमन्विलप
तति॥ तस्य तव छायेवास्ति मान्या जायापि नयन्तू मिः॥५७॥ विविधव्रणबुदविषमे
वक्षस्थले प्रियतमस्य॥ धीरविप्रियवधूरपि गर्वासुखका सुखं निन्दाति विमुख्यपि वि
मुक्ताः शरा इवान्यायवयो धिनो वितनोः॥ भिन्दन्ति हृत्पतिनाः प्रियहृदयं मम तव श्वासैः
॥५८॥ व्यक्तमधुना समेतः खण्डेन मधुराधिदरानवनेतिं पञ्चवसुधेकसारं लोन्वित क्रिम

२२

पिनाकुलाक्षं॥५९॥ बालाविलासबन्धात नैर्वन्मनसिचिन्वयमूर्द्वी॥ सन्मानवर्जितां तां गृहिणीमेवा
नुशोचामि॥५७१॥ विजयवतोरन्योन्यं यूनोर्विधुता तिसक लगानाति॥ सत्रैवो बन्धो एतीपरं निदाघे
पिनविघलित्ता॥५७२॥ मारेषु मानिन्यास्तमो दिवाः कासरं केन न्त्रमैः बहुमलिंबनलिन्याप्रन्नात संध्या
प्रसारयति॥५७३॥ वक्षसि विजृम्भमाणे स्तनजिन्त्रं लुटतिकज्जकं तस्याः॥ हर्षदखितानुसरस्तवह
दिनमनागपिलुटति॥५७४॥१२॥ व्यक्तिप्रवेष्प तदन्यांतस्याविति विदितमधुना तु॥ हन्यहरिमुखमिवलो मे ५
पुन्नयोः साधारणंमन्ये॥५७५॥ स्वजनस्येव समीपे गतायतौ स्तापदरिणोन्नवतः॥ त्रसन्नलमिवचय
ततां मम सख्या ज्ञापितं चेत पुरु॥ वितरन्ती रसमन्तर्ममाईभावं तनोषिलनुगात्रि॥ अन्तः सा लि
लास रिदिव यन्निवससि बहिरदस्या सिपि॥५७७॥ विहित विविधानुबन्धो मानोन्नतया वधीरि
तो मानिनी॥ वल्लतेकुतः प्रबोधं सजागरिलेव निद्रायाः॥५७८॥ वीडाविमुखीं वीतस्नेहा मा शङ्कुका
कुवाक्समधुरे॥ प्रेमाईसापराधां दिशति दिशं वध्वनेन्यापरा॥५७९॥ बाष्पाकुलं प्रलपतोर्गृहिणि
निवर्तस्व कान्तगच्छेति॥ यातं दम्पत्योर्दिनमनुगमनावधिसरस्तीरे॥५८०॥ वक्षःप्रणयिनिसान्त्वा
सेवाशात्रसुन्दरिघनघर्मे॥ सुतनु ललाटनिवेशितललाटिके तिष्ठ विजितासि॥५८१॥ विरतिपरितः
प्रस्वेरा भावारम्भेन पञ्चनयनीया॥ दशाविदिग्वेध विशुद्धं विशिरवं विदधाति विषमेषुः॥५८२॥ वीध्येव।

वेत्ति पथिकः पीवरवल्लवायसं निजावासं ॥ सिन्दूयेक निद्धेरपि वत्सिता याम्बुरितम विचलितं ॥५८३॥ ८० विमु
खिच चतुर्मुखपि प्रितवेव तिचानी रात्ना वमी रोषि ॥ मान महीति स्तोरल्ह रिःपरे स्त व्धरो भूमी ल ॥५८४॥ वा
पीकृतेर्वा सः कःएटकव्धलः सजागराः न्नूपराः ॥ केतक विटपिन किमितेनन्नुवारयम स्वोज रोगन्धं ॥५८५॥
विच्छसिमुखं गन्धुविधत्ता यथातथा विप्रा सिक्तदयमव्यथेमे ॥ शक्तिः त्र स्तनधनुषः प्रक म्पा लक्ष्यं रन्तीव
॥५८६॥ विहिता समशरसमरो जितगाढं येश्च विच्छतपायः ॥ पुरुष्या यिते विराज त्विदेह स्तवसखी शिख
एडीव ॥५८७॥ दत्तिवरनिर्गस्वेते प्रमदा बिम्बाधरस्य मधुपिबते ॥ अवधीतेरि पीयुषः स्पृह तितद्दवो
राजोपि ॥५८८॥ वासितमधूविवधूता मवतंसे मौलिम एडलेयूनाम ॥ विलसतिसापुरकुसुममधुपीत
नवकुसुमेषु ॥५८९॥ प्राङ्गनसरः प्रसरः प्रथमंतदनुवरसन्नावपुळचेष्यं ॥ रजनी विनिर्गमादनुनटीव
दयिता मनोहरति ॥५९०॥ वासस्विहरिद्रयेव त्व यिगीरांग्या निवेशिता रागः ॥ पिशुने शेनेपनीतः सह
सा पतीतं जनेव ॥५९१॥ विघ ग्विका शिसीरन्नरागा नव्याधबाधनीयस्य ॥ कविदपि करलुनवनीतो
नानी मादायनस्थानम ॥५९२॥ वरवाुरजसा ला लिरसावे लहवारसिन्धुवाराणां ॥ अस्ति निदामस्या
वन सेचवसौ व्य सान्येपि ॥५९३॥ विनिहितकपर्दकपर्दको दिचापलेवोपेण शंकरंमतका ॥ वल्मेक
मनुसन्तीजाइविलुएद सिप्रयांगतदे ॥५९४॥ विदच्चतुर्णां दीएदाग्रहाराणात्रयाणां संयोगवियोगं च ॥ चर

२३
प

णाना मिवकर्णी संकोचमपि प्रसारमपि च ॥५९५॥ वत्तिविवरेण विश न्तीसुन्दरस्वामी क्षितुं सखीद शिः ॥
हरतियुवहृदयपञ्जरमध्यस्थानमथेसुरिव ॥५९६॥ विपत्तितु स्वासा मुन्ये मागणेयेनं निरस्तेण
निपुणम ॥ धर्मवत्से साधधरीक रातिलघुमुपरिनयतिगुरु ॥५९७॥ वासंगं स्यमनूरोरम्बर मवनीच
वामकपदं ॥ जरद्धिरपि पीतलङ्गः सत्तामवः केनतुलयामः ॥५९८॥ विततततमोजितेखेवालक्ष्यो
संगे स्फुलकुरङ्गाक्षि ॥ पश्याक्षर विकेरइव तारानन्न सिद्धकाशन्ते ॥५९९॥ वपुषा तुजङ्गसंदूमसहे
नतवतसरोएगुरु वितन्वित ॥ नक्षुन्न्यतिगम्भीरः कोजन्नविधिर्मन्दिरेणैव ॥६००॥ विविधाङ्गी
चेल्लिपुगुरुन्नूतनशिल्पं मनो न्नवः चार्यः ॥ वेन्नत्ते वत्सालां तस्मेनर्त्तयतिरत रीत्यं ॥६०१॥ विपरीत
मपिनंतेस्मो तेन यावदवानुकुञ्जमिदं ॥ तत्तनरू मिवं हृदयं समूल मावि गतो ॥६०२॥ वेनवना जांद ममर
एम पिनूपणापक्ष्यावनिक्षिरत्नं ॥ गुणमात्स्ना नामधंमेहेषे गंनवणं तिकाएदाः ॥६०३॥ वक्राः केपहसि
ग्धा मलिनाः केणान्तकेप्रसकृन्नतः ॥ कंबन्धलीनसखेरव स्ताम्बगणिका कलघाम्रा ॥६०४॥ विमु
ज्ज्वालावषितजलधिरपि प्रिरोटरात विनिर्यान्ति ॥ विशादाघनप्युतिमुखस्त्रेपर्सीपयसामंकरकाः ॥६०५
यजना दिनिरुः च्चौरैः किंमरूपथिकस्य गृहितैर्मे ॥ तापान्स्वदूरुकदलीहृदयमध्ये यांत्तिमयमेति
॥६०६॥ वेगुण्यपि व मह्यताविनिर्मितकर्मजोयोये ॥ दुर्वहनिर्तवं म्बिमस्परमपिहरति नितं म्बिनीन ॥

स्यम्॥५०७॥वीक्ष्य सतीनां गणने रेखामेकां स्वनाममात्रां॥ संतु सुकानोह सितुं स्वयमेवाप।
रिनावरितुं॥५०८॥विन्ध्याचलइवदेहस्तव विधावर्तन मेदनितं मुः॥स्यगयति गतिम्मुनेरा
पि संन्यावितर विरथस्तम्भः॥५०९॥वृत्तिनं जक सहनिकाम मुहुर्मदनवारम॥परवाटीषु
तलं म्पटहुवक्ष स्मरस्तिगेह मपि॥५१०॥वंशार्क लवलम्बनं यद्यो विस्तारो गुणस्यया
वसतिः॥ते आलस्य खलस्येव निजांघ्रू सुतराम्‌शाय॥५११॥विन्ध्यमहीधर शिखर मु।
दिरश्रेणीक पाणम साबुनिल॥ तुम्य हिम्यु ज्योतिः पृथिकवधायेव पातन तिये॥५१२॥वर्षे
लं म्बिमानवणीधुत धूलिद्वथ म मश्रु निर्धौतम॥पीत स्यपदं मम गेहिन्या तदनु स लिलंन
॥५१३॥वक्षस्थल सुधे म मुखलुपवातुं न मोलिमालं नसे॥पीनोत्तुङ्ग स्तनन रद्द्रीम्नूत रतश्रान्तो
॥५१४॥वदन व्यापारान्तं त्वां वादेवु रकेमावयन्तीत्वं॥दूती सतीनां सार्थंतस्य तुज्जङ्गस्यदिं
ङ्गासि॥५१५॥इवन्न॥श्रीरपि तुङ्गरो मो मोह रन विज्ञेने शीलितायेनैसो पिहरि पुरुषाधि
इतरे पि किंकु मे॥५१६॥रांहेयास्थैर्य मायीश्लक्षय स्तीबाहु मनोन्नवस्यापि र्यर सशीन्नामिव
वन्नवतीं कत्तर स्तरुणा विवालयति॥५१७॥शादूलन रेवरन्नङ्कुरकलेवर वरुजीवरुणारच
नापि॥वातानामिषिबालासायस्या स्वस विवससि॥५१८॥मुत स्वश्रुतिहारिणीरामो तें

कर्षण क एह मधिवसति॥गोतण वत्व यिमधुरे कत्तरो तिनाथ्यां प्रहं सुततनुः॥५१९॥श्रीः श्रीपत्तेन राज्यंत
॥राजेनास्य साम्य नोत्वेवं॥कुचयोः संम्यक् साम्यात् गतो घरश्चक्रवर्तित्वम्॥५२०॥श्रोणीमण्डला
वङ्कू प्रियो नयंप्रतिसुनेसो लि॥गूढः श्वासो वदने सुरतमिदं चेत्त्वणं त्रिदिवं॥५२१॥स्लिष्य त्रिवलीं चुम्ब
निव चोह्लिरव त्रिवात्वत्तः॥दधदिव हृदय स्यान्तः स्मरामित स्याजघनम्॥५२२॥शिर सिन्धरणा
प्रहारं प्रदाय निःसार्यतां सुतेत्त दृष्वि॥वन्ककुङ्कुतोजं तुङ्गः कालीयद समुखीका लिंचाः॥५२३॥तो
च्युव साक शांङ्कीमूतिमयी त्नवतु गुण मृयीता स्नैहेक वरय त्वव तास्यक्तादी पे नवतीरिव॥५२४॥शुक
रवदास्त्वा लाका पञ्जर इव मुद्दिवस वहुमानाम॥ स्वन्त तिदयिता हृदयं शोक स्मर विशिखवती क्ष्ण
मुरवः॥५२५॥शोर्ह्णीत स्तुजंग त्नोगा कें उ नास्युद्द पिलक्षं सर्व दैवकी र्यतिन्नः किमशाकां नामव सुम
त्या॥५२६॥श्यामालोचनहारि बालेपंमन सिहेमन्त सज्जन्ती॥नुप्पति पूर्वक लत्रंधूमलतानि।
स्ति चित्रमिव॥५२७॥रात्रीगमनार्त्ति ज्ञातशः कण्ठावम्बने ज्ञातधा॥शतशो कामी तिवचः स्म
रामितस्याः प्रवासदिने॥५२८॥श्रुत परपुरुषवा निःश्वसे गोपी निरन्निमतं स्व स्नः॥ रास तिवं
शीरवैः स्तन विनिहित लोचनोतुत्तम॥५३०॥स्क्कर शिरसि निविशसंप्रति मासं मदं बहेतु
क लै॥५३१॥मत्तस्य न विष्यनिलवल्लीचरणरेणुमार्जनं॥५३२॥शातिश्रीखरे समीरणदोलायितनीड

निवृत्तं वसति ।। कैर्कैः कारणमगणितनयमाशिथिलं केलिमिथुनं ।।५२२।। शुकसुरतसमरनादहृदयरहस्यैक-
सारसर्वज्ञ ।। गुरुजनसमक्षमूकः प्रसीद जम्बुकलंकलप ।।५२३।। शशिरसावहसि कार्दरुरुरु दिवा पिरजत
मर्जयसि ।। अस्या युदरस्याङ्कं नजत स्तवकेति कस्तत्वं ।।५२४।। श्रोतव्यैव सुधैवम्पंतो शुकलेवदरदर्पयेत ।।
१ दुश्शुजंगरीतेत्वं केतकी नरवलुनः स्वयं या ।।५२५।। श्रवणोपनीतगुणया समपथन्या प्रणमु सुमानि ।। मंदनध
नुलतयेव तया वशं दृतिनी तास्मि ।।५२६।। रा खोटके शारवोत्जते रवानस्पूज्यकरस्तरुरुचिरम् ।। नार
दपमिह गणकाः प्रमाणपुरुषो नवानेकः ।।५२७।। शशिरेखापमकान्ते सेवान्यो पाणिग्रहे प्रोल्लायाः ।।
मदनासिपुत्रिकापाई बहु शोना कदर्थयति ।।५२८।। रोधिस्येन नतालविन्तु कार्दस्य जन्तिन सुवत्ताः ।।
लीना लवे बाहो वल्लया निकुञ्जवल्लिं धावन्ति ।।५२९।। इ-रावू ।। षड्वरणकीट मुखं परागेन्तू र्णकीर्ण
मा पुष्पं पुष्का ।। त्वां पुष्पिमेव मध्या मधुनाशाक्ति स्मरो वदति ।।५३०।। दूषवू ।। सा दिवसे वा ध्ये
कुसव्यपदेशानस्य केवलं स्थितिः ।। दृतिर्दिवसस्यपरा तिथिरिव सेव्यानिशित्वमसि ।।५३१।।
स्तनकूतंनखलेखालम्बितम मे बिन्दु संमोह ।। बू ।। आरक्तकपालसूत्र विश [illegible] न्निवमो क्तिकप्र
सरः ।।५३२।। सौभाग्यगर्वमेका करोतु पृथ्वी विभूषणांकरीति ।। अस्या पाम वतो या मदान्धयोर्मध्य
ए२ मध्विवसति ।।५३३।। स्वचरं प्रीशानु मितत्वं मोलिरुजा विनीतमासयौ ।। अपराधात् सुभगत्वां स्व
यमहमनुतेतुया मोता ।।५३४।। स्नेहमयान्पीड्यतः किं चक्रेण पितेलकारस्य ।। चालयति पार्थिरा

नृपनिहितहस्तस्य न्यस्तमुखदाक्षिण्यस्ते ।।५४१।। स्वयमुपनीतैरसनैः पुष्पैर्भन्तीनीइनिवृत्तं दयितं ।। जानुपनिहित ।।

।नपिपः सकुलालेपरंत्वक्री ।।५४४।। सरलेन वेदनवती बहुसंज्ञा बहुरसा बहुविवर्ता ।। गति
रसतिनेत्राणां प्रेमलां स्रोतस्वतीनां च ।।५४५।। सखि मध्यां दृष्टिं गुणघुतनिकरप्रेणि पीडि
ताप्यापामजितुमिवालवा खेपरितस्तरुमूलमाश्रयति ।।५४६।। सखि शूलमूप्रिपोयं गेहुयैने
गरध वक्तर्मनायातः ।। तन्नैर्मूतनदीः दृष्टि तिसमं मागतानुन्यानू ।।५४७।। सापि नित्ते निर्भरं विशति ।।५४८।। स्मरसमर्थैरसम
नशरं सच वियोगिनिर्वितः ।। इदानपितमः सपूर्हं सापिनन्तानिर्भरं [illegible] जेति जिगीषु रिवकुलरवः ।।५५०।। सु
बू यपूरितकंमुनिन्न हिगुणापीनगलनालः ।। शीर्षत्रिसादिपरिवर्ते जेति जिगीषुरिवकुलरवः ।।५५१।। का६
रदधरमविरतासर्ध्वनीरोधोत्कम्पकुचपिंडरुदितैं सहजप्रेमरसज्ञा सुमगागर्वे बवहतु ।।५५२।।
सा स्वरसेन बध्नतो करमादाने कालेकोत्कस्तुदतां ।। पिशुना नांपनसानां कोर्वाणो गोप्यपरैसा मानाः ।।५५३।। सुन्नग
सौभाग्यदाक्षिण्यान्यैस्युपदिष्टहरेणातस्तरूणीनां ।। वामाई मेवदेव्याः स्ववपुः शिल्पे निवेशयता ।।५५४।। सुन्नग
स्वनावजितोजवतासंपर्धेपीडिता सुतनुः ।। सापी इय जीव तिदध तिवैदेष्णु विदेषम् ।।५५५।। सगुण
मेर्यिस्व नाथ स्वछा सुतनुः करग्रहाय ता ।। भ्रमता बहुमन्त्र विद्रा जवता काश्मीर मालेव ।।५५६।। सखी तर
उस्मितसुनगेपदपूजयेष किं विदपयांति ।। अस्मरसी सुदर्शय यायथायथा स्पृशसि ममहृदयं ।।५५७।।
सख्विसु स्वयस्यवका शंप्राप्तैः प्रियान्यथातथाबहीवाताद्वारितादपि
नवति गवानिलः शीतः ।।५५९।। सन्तमहाणतवदने स्वि

निगिरन्ती गरलमिव रतोत्सवे गतेषु भिन्नान्यानुजकं प्रियुक्तं चिरं नयसि॥६५९॥ स्वप्नलब्धमसमुग्ध्यवधूर्या मातुरङ्ग
कुस्थितैकचरणेन॥ आश्वासयति बिसिन्याः कूले विकलितकौ शफरम्॥६६०॥ सन्नखपदमधिकं रुषा
नाम्नी मूलं निरंशुकं कृत्वा॥ अनध्यासेवितपवनसंकिंकितमलयमनुपात॥६६१॥ सवीतु पर्यन्ती जो
लासुप्तं प्रेम्णा शय्यायाम्॥ प्रव सरमपि नाग्रवर्तं न जतिपुरुषायिते श्रीः॥६६२॥ सुदिहितं तदिवपत्र
स्मारं स्मारं वियोगदुःखानि॥ आलिङ्गति सा गाढं पुनः पुनर्यामिनीनयने॥६६३॥ सान्तर्चेपं न्नुति
बाधपाथार्थं वरति समधिकं सेवां सा संकुसेर्ष्यसन्नपा तथा तथा गेहिनी तस्याः॥६६४॥ स्वाधीनेरध
रवृएनस्वरवाङ्कु पद्मावली लोपदिनशयनैः॥ सुलगेस्तनया सखि निखिलामुखरितापध्नी॥६६५॥
सरितइव तस्योर्गेहे पुष्पर्त्ती विरालगोत्रजानार्थः॥ क्षारा स्ववसत प्रतिजलनिधिं लहरीपुञ्जलदइव
स ॥६६७॥ सकर्कटके वेकमर्ति निकर्हीनीचूताराये शिखरदन्तीं॥ जिमित्तुवइव तवमन्येमनः शिलान्नव स्रो
सत्तिः॥६६८॥ सखि दुरवे गाहमुहनो विद्यार्केनो विभ्रियं प्रियजनेपि॥ खंइवदुलधस्त्वविनतमु
खस्तापपरि स्खलितः कोपः॥६६९॥ स्विद संचेत स्नातास रतपदीस मदंतुएलं याति॥ समदनदर्
न विकारामनोहरी प्रीडितानमति॥६७०॥ सुरसप्रवर्तमाना समुद्रायोपं मोसंनवत्तानां॥ एवंवचित्तवे वी
तेनजुभितः काव्यस यइव॥६७१॥ संसामिव सखे पथ इव सुरतं मनो हरति॥
तस्याएवंतु नः पनराव ततोदुग्धमिव मधुरं॥६७२॥ स्वप्रियान मन्ये त्ति सा तेनुया
हिताति इदं सखीपि॥

२१

दुर्लङ्घ्यबुद्धिस्थितां गुरुचयन्निचारितालीविरुहि॥६७३॥ सपराधतिचरन्नीत तृणमिव वा स्यामनो नवयौशे
हरसि क्षपसि तरलयसि तोलयसि तापयसि॥६७४॥ सा बहुलपौरजना बोरुषी माणवे त्तिकितवते
वतुल्यम्॥ को र्विरातिकावाधूत विधेः सर्व एव पणः॥६७५॥ सा विरहदर्दूनाम त्तापि जीवतितव
राटकी॥ साशिवकेतव लवतानुकूलिता पाति क्षेणे॥६७६॥ स्पर्शादिव स्वेदजनयति न च मेदर्दे
दातिनिशातं॥ प्रियइव जघनांशुक पिर्मन निदाघः क्षणमपि क्षमते॥६७७॥ सा नवतो नावनपा
समयविरुद्धं मनो नवं बाला॥ नूतलेतिव सुखस्तोहदश ङ्कीफलं वहतु॥६७८॥ स्पृशति न रवेन न वलि नयति
खति सिवपंग हृतिनचयति॥ न च मुञ्चति न च मदयति न ददाति निशांसानन्दिशति॥६७९॥ ई
स्तनजघनमुञ्चमस्या लेङ्गितमध्यः सरवेममकराक्षः॥ नोञ्जतिरोधस्ववसास्त न दयं तीर्थकाव
श्व॥६८०॥ सव्रीडस्मितमन्दश्वसितं तन्मांसन्नरोतिशसस्या॥ आकारोपमेस्यवतायने पिधायस्थि
ते प्रियया॥६८१॥ संकरग्रहे संरुदितं सापक्षं सनरवमविसजिगीषम्॥ तस्याः सुरतं सुरतं
प्रापस्थः केजुरतो मुः॥६८२॥ सखि सनरवलुमें निजाना विदस्य निधानादिपिमुखे मलिनोः श्रो
विपिकानौ कुहू विहगपतरः शब्दः॥६८३॥ स्वस्पोऽतिरामवृते येन्यस्तानाशयपयोराशेः॥ तिशेस
लासित्ति तिमेन्तोहन्तेव धिमेवबहुमानः॥६८४॥ साध्या मतन्वंगी रहतांशीतोपचारती वेणावि
रहेणागि मानंनीतातु हिनेनदूर्वं॥६८५॥ सुनिपीड़ी

पीर

त निश्चलकरवद्धहन धारां जगतीक्षितानतया ॥ सोत्कुण्ठेन प्रवासतः विसिंकुसामाघातिस्म यथा
॥६८६॥ सखि मोघीकृतमदने पतौ वितर्कं स्ववादरं कुरुते ॥ नाभ्रोघ्री नगवानपि सकाम विद्रा हरः
पूज्यः ॥६८७॥ सा मधि निदास बुद्धिर्न धृतिरं नापत्रपा विश्वासः हन्त निरीक्ष्य नवोढां मन्येव
यमप्रिया जाता ॥६८८॥ स्तनजघनोरुध्र गाढं सक्तो निवेशितः स्नेहः त्रिपक्कालपरिणतिरिप विरजा सपत्न्र
रवा कृत्य ॥६८९॥ सा विच्छाया निशि नि शिसुतनुबलहु तुहिनशीतलेतलोच्चन तिलवीय विरहादीपधि
रिव हिमवतः पृष्ठे ॥६९०॥ सुकुमारत्वकान्तिर्नितांतरं सततमन्तरात्मगुणा ॥ किन्नाम नेन्दुलेखे शशि
प्रहेणिवतकपितं ॥६९१॥ सा नीरसेतवक्ष्ये प्रविशति निर्याति न सन्तते स्थैर्यं ॥ सुन्दर सखी दिव
सकरबिम्बि तुहिनाशुलेखेव ॥६९२ सौरन्ध्य मात्रमनसां मलया च लघु मृजुन विशेषः ॥ धर्मार्थी
नां तथापि त्वमसि मन्यः पूजार्थमश्वत्थ ॥६९३॥ संवाहति शयानं यथा पवीजयति पिहितं ॥
नांतथापि त्वमसि मन्यः पूजार्थमश्वत्थ ॥६९४॥ सस्ये स्वस्य परुणोषु स्त
हिणी ॥ स्वहन्ति विवरनिवेशितदृशस्तेयाश्वासनेयूनः ॥६९५ सस्येस्वस्य स्परुणोषु स्त
सद्दृशेषु नस्तुजेगेष्ठा ॥ अर्पितकोलिप्रणमति सुन्दरहरन्यापयशिरिव ॥६९६॥ सर्वंसहोमही ति
वविधाय तां बाष्पवारि भिः पूर्णां ॥ नवनांतरमय मधुना संक्रान्तस्लेषगुरुप्रेमा ॥६९७॥ संभवति
नरवलुरक्षा रसानां प्रद्दतिच्चपल्लवरितानां ॥ प्रभुभवति हर शिरस्य पिचुजकुपेषीसनंगद्रा ॥६९८॥
सुलक्षेषु कमलकेसर केतक माकन्दकुसुमेषु ॥ वाञ्छति मनो

२८

छर

रया न्धामपि स्मरधनुषि गुणन्यावं ॥६९९॥ सालज्जिता सपत्नीकुपिता नीतः प्रियः सखी दुःखिता ॥
बाला धाः पीडया निद्रानिते जागरैर्वैदे ॥७००॥ सुचिरागतस्य संवाहन सु लेनां सखी
कुमालिङ्ग्य ॥ पुष्यति मानं गर्व मानं सपत्नी पतिचोत्कण्ठाम् ॥७०१॥ सा सर्वथैव रक्तारा
गं कुञ्जे घनतु मरवदहति ॥ वचनपटोस्तव रागः केवलमास्ये शुकस्येव ॥७०२॥ सा यं कांता भुजान्त
रपतिता रतिनीननिखिलरजानीका ॥ उषसि ददतीप्रदीपं सखी निरूपहस्यते बाला ॥७०३॥ सा
नीक्षणमानरहनाम हतः स्नेहस्य दुर्जनः पाकः ॥ बान्धवीमि व दूति प्रयास यन्नास्मि विश्वस्तः ॥७०
४॥ सदनागच्छति दयिते रहसतिसखीविशति धरणिमिव बाला ॥ ज्वलति सपत्नी कीरे जल्प
तिमुग्धे प्रसीदेति ॥७०५॥ संकुचितनङ्गि छिपुलां स्पृकां मनोमात्र विस्फुरन्मदनाम् ॥ दयितां म
जामि मुग्धामिव तुहिनतवप्रसादिता ॥७०६॥ सखिसन्धैव वसन्तीसदा शयेमहति रसमयेतस्य
॥ वाडवाग्निरेव सिन्धोर्न मनागप्यद्रितां मनसि ॥७०७॥ सखि मि हिरोद्ग मनादिप्रमोदमपिधा

यसोयमवसाने॥वन्ध्योवधिवासरइवतुषारदिवसःकरर्चयति॥७०८॥सुरभवनेनरणाभ्यामपरस्य
गाकृष्टदृष्टिहृदयाभ्याम्॥देवार्चनार्थमुद्यतमन्योन्यस्यार्पितकुसुमम्॥७०९॥सायङ्कुटीरशयान्त
मधुपानान्निर्यातानांदेःनां॥मित्रव्यसनविशेसैःकमलैराक्रन्दइवमुक्तः॥७१०॥सुमहतिमन्युनि
मित्रेमयैवविहितेविवेषमानोरुः॥नसखीनामपिरुदतीममैववक्त्रस्यलेपतिता॥७११॥सुभगाव्येज
नविचालनशिथिलभुजाध्रुदिपंवयस्यापि॥उद्वर्त्तनेनसख्याःसमाप्यतेकिञ्चिदपगच्छ॥७१२॥
सव्रीडानखरदनार्पणेषुकुपिताप्रयाठमचिरोढा॥बहुयाञ्चाचरणग्रहसाध्यारोषेणजाते
यम्॥७१३॥सुगृहीतमलिनपक्षाल्लघवःपरभेदिनस्तीक्ष्णाः॥पुरुषाअपिविशिखाइवपिशुणः
च्युताःकस्यनापाय॥७१४॥स्वकपोलेनप्रकटितंप्रमत्तत्वकारणंकिमपि॥द्विरदस्यदुर्जनस्य
चमदनंकारैवदानमपि॥७१५॥सत्यंपतिरविदग्धःसातुस्वधियैवनिधुवननिपुणा॥मार्त्तिकमाधा
वपुरुंधनुरधिगतमेकलव्येन॥७१६॥सौभाग्यमानवांस्त्वयावधीर्यापमानमानीतः॥स्थविरपा
तिरुमानंभस्मस्तानोपमंतनुते॥७१७॥सखिममकरंजनैर्जंबकुसंदेशंप्रहस्पतीस्फुदिता॥मसुर

२८

गृहयमनजनितंबाष्पजलंसंवृणोत्यसती॥७१८॥संदर्शयन्निसुन्दरिकुन्तदानांतमसिवितंतमसि
कल्ये॥मौलिसरणिदीपकलिकावर्त्तिनिभाभोगिनोध्वानम्॥७१९॥सर्वैवनंतृणालीपिहितास्पिहिताः
शीतांशुरविभास्तः॥प्रध्वस्ताःपन्थानोमलिनेनोदुम्पमेघेन॥७२०॥सम्पागनिष्पन्नोर्यस्त्वरयास्व
यंस्फुटीक्रियते॥सम्यङ्गएवभवतिप्रथमोविनतोननूजइव॥७२१॥सज्जनएवहिविद्याशोभाये
भवतिदुर्जनेमोघा॥नविदूरदर्शननयाकेश्चिदुपादीयतेगृध्रः॥७२२॥सुभगवदतिजनस्त्वंनि
जपतिरतिनेषरोचतेमहाम्॥पीयूषेप्पिहिमैषजभावापदितेभवत्यरुचिः॥७२३॥सौधगवाक्ष
गनापिदृष्टिस्तेस्थितिकृतप्रयत्नमपि॥हिमगिरिशिखरसवलितागङ्गैरावतंहरति॥७२४॥
स्रहधर्मचारिणीममपरिच्छदःसुतनुनेहसंदेहः॥ननुसुरवमतिनुरिदिनच्छन्नच्छायैवसञ्जन्नी॥७
२५॥सकलगुणैकनिकेतनदानवचासेनधरणिरुहराज॥जातोसिभूतलेत्वंसनामनादेयफल
कुसुमः॥७२६॥सुन्दरिनाटकूमवंचक्रमिवोद्वहतितावकेकरैर्लौ॥निपततितिकामतीत्त्वणःकटाक्ष
बाणोर्जुनप्रणयी॥स्वाधीनैवफलर्द्धिर्जनोपजीव्यत्वमुच्छपच्छाया॥सत्त्वंमरूभूरुहइवजीवनमा
७२७ त्रमासाद्यम्॥७२८॥

संतापमोहकम्पान्संपादयितुमिहन्तुमपि जन्तून् ॥ सखि दुर्जनस्य भूतिः प्रसरति दूरं ज्वरस्येव ॥७२९॥ सु
खयति नितरां न रहति परिचयलेशं गणाङ्गनेव स्त्रीः ॥ कुलकामिनीव नोज्झति वाग्देवी जन्म जन्मापि ॥
७३०॥ स्वनिलयनिकटे नलिनीमभिनवजातच्छदां निरीक्ष्यैव ॥ हा गृहिणीति प्रलपन्न चिरागतः स
रविपतिः पतितः ॥७३१॥ सखि चतुराननभावाद्द्वे मुखं क्वापि नैव दर्शयति ॥ प्रथमे कहृदय एव तुहिण इव
प्रियतमस्तदपि ॥७३२॥ सत्यं मधुरो नियतं वक्रो नूनं कलाधरो दयितः ॥ स तु वैरनन्दितीयामकलङ्कः प्रति
पदिन्दुरिव ॥७३३॥ स्वस्थानादविचलति निमज्जति नीचमपि भजते ॥ निजपक्षरक्षणमनाः सुजनो मैना
कशैल इव ॥७३४॥ स्वं शृणु बाष्पजलं सखि दृशामुपरज्ज्या अनेनैव नेत्रयेनो दयितः पश्य पल्लवपङ्केरुहैका
लस्त्वमा ॥७३५॥ सा पाण्डुदुर्बलाङ्गी नयसि यत्र याति तत्रैव ॥ कदलीव केतवविदः करग्रहमात्रसौख्यो
ते ॥७३६॥ सखि बिम्बाग्रे नीयाल्लक्ष्मीरिव कमलमुखि कदर्पस्या ॥ तं प्रवयसो स्परक्तो वीक्षणमात्रोप
योग्यासि ॥७३७॥ इः सवृज्या ॥ हृदयं दयागाढारे विरहे रसं किमपि कूजितं सख्या ॥ यत्कलहमिन्न न
स्वाम भवकपटादेति मासुतनु ॥७३८॥ हरति हृदयं शलाका विनिहितो ऽञ्जनं न तु रेखः ॥ सखि मुग्धे लोच
नरागमुग्ध धनुषा किमेव स्वो खिन्नः ॥७३९॥ हसि सपत्न्या प्रहारे तल्पारपसा ... तो भुविस्य पिपि
नादरपि हेतोः प्रियम महृदयात्वं विनिःसरति ॥७४०॥ हसति सपत्नी स्वस्तु रोदिति वदने विदधाते सख्यः ॥

स्वप्नायितेन तस्यां सुभगत्वैत्वन्नाम जल्पन्त्याम् ॥७४१॥ हृदयं मम प्रतिदृशं विहिना दग्धिः त्रियाशो
कः ॥ प्रवलो विदारयिष्यति जलकलसं नरङ्कुलेरेविव ॥७४२॥ हन्त विरहः समन्तात्ज्वलयति दुर्वा
रयति संयोगः ॥ परुणस्तपनशिलामिव पुनर्नमां भस्मतां नयति ॥७४३॥ हृत्वा नदिनितरङ्ग
भ्रमितस्य केपुना शायेनिहितः ॥ फलरहलवक्रमलरहितस्त्वया नमादिहं तरुरल्पकः ॥७४
४॥ हृत को वियुक्ति बन्धो रक्तरज घनादपरभाग भुक्तोयाः ॥ उद्वसति रोमवल्लिस्त
नशंनोर्गरलले रेखेव ॥७४५॥ इः हृग्र ॥ हीरस्य दयितत्वं तु यतो पिशाल्लौ पचार मासा
घ ॥ अङ्गानानमयति शैलः प्रेमा ... बीजरस्येव ॥७४६॥ दानमपवारितो यच्चरणावुप
धायसुप्त एवासि ॥ उद्घाटयसि किन्तु रुन्निश्वासे पुलकयन्न छेः ॥७४७॥ तुडोड्डवस्य कण्ठ
तां प्रकटयतो यच्छेनम्रदमे मुचेः ॥ मधुनो घम पुरुषस्य च गरिमा लाघिमा च भेदाय ॥
७४८॥ इः हृत्र ॥ पूर्वं विभिन्नरत्नां गुणा द्युम वभूति वाणेरघुकारैः ॥ वाग्देवी भजते मम
सन्तः पश्यन्तु को दोषः ॥७४९॥ सत्पात्रोपनयोचितसत्प्रतिबिम्बाभिन्नं न वस्तु ॥ कस्य न
जनयति हर्षं सत्काव्यं मधुरवचनं च ॥७५०॥ एका ध्वनिद्वितीया त्रिभुवनसारा स्फुटोक्तिचातुर्या ॥

पञ्चेषुसुहृद्दहिताभूषाश्रवणस्यसप्तशती॥७५१॥कविसमरसिंहनादस्वरानुवादःसुधैकसंवा
दः॥विद्वद्विनोदकन्दःसंदर्भोयंमयासृष्टः॥७५२॥उदयनबलभद्राभ्यांसप्तशतीस्वशिष्यसोदरा
भ्याम्॥द्यौरिवरविचन्द्राभ्यांप्रकाश्यप्रकाशितानिर्मलीकृत्य॥७५३॥हरिचरणाञ्जलिममलंम
तिमान्सप्तशतीमकृत॥कविसंतोषायसननमेनांगोवर्द्धनाचार्यः॥७५४॥इतिश्रीगोवर्द्धनाचार्य
विरचितासप्तशती॥

५४ग्रन्थारम्भाः		१२ चकारग्र०	२९ दकारग्र०	६५ भकारग्र०	५२ वकारग्र०	३ त्रकारग्र०
६४ अकारग्र०	८ एकारग्र०	२ छकारग्र०	७४ धकारग्र०	३५ मकारग्र०	२४ शकारग्र०	६ ज्ञकारग्र०
३३ आकारग्र०	८३ ककारग्र०	२१ जकारग्र०	७५ नकारग्र०	२८ यकारग्र०	७ षकारग्र०	श्रीहरिः
२० इकारग्र०	९ खकारग्र०	३ झकारग्र०	५७ पकारग्र०	७२ रकारग्र०	७७ सकारग्र०	श्रीहरिः
२३ उकारग्र०	२५ गकारग्र०	१८ टकारग्र०	६ बकारग्र०	५ लकारग्र०	८ हकारग्र०	
	३ घकारग्र०					